

Semper Paratus

Krudt, kugler & kampmod

Semper Paratus
Krudt, kugler & kampmod

En ungdomsbog
af Benny Kloth-Jørgensen

FORLAGET LÆSEHESTEN

Benny Kloth-Jørgensen
Semper Paratus
Krudt, kugler & kampmod

© 2009 Benny Kloth-Jørgensen
FORLAGET LÆSEHESTEN
omslag: Benny Kloth-Jørgensen
Typografi: Garamond

ISBN 978-1-4452-2232-5

1. udgave

Alle rettigheder forbeholdt. Enhver gengivelse af denne bog eller dele deraf, mekanisk, fotografisk, i dagblade, tidsskrifter, radio, TV og lignende er uden forlagets skriftlige samtykke forbudt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

Indhold

Indledning	side 7
1. kapitel: Peder Wessel adles Tordenskjold	side 9
2. kapitel: Begyndelsen	side 11
3. kapitel: Drengår	side 13
4. kapitel: Skolegang	side 17
5. kapitel: Katedralskolen	side 21
6. kapitel: En farlig luntebøsse	side 26
7. kapitel: Peders gode ven Jens	side 29
8. kapitel: Peder tager ud og sejle	side 33
9. kapitel: I lære som skrædder	side 36
10. kapitel: Peder stikker af hjemmefra	side 39
11. kapitel: Peder er forsvundet	side 47
12. kapitel: Turist i København	side 49
13. kapitel: Kongelig konfessionarius Peter Jespersen	side 51
14. kapitel: Et ophold i kachotten	side 53
15. kapitel: Peder møder Ole Rømer	side 58
16. kapitel: Casper kommer på besøg	side 65
17. kapitel: Peder bliver smidt ud hjemmefra	side 71
18. kapitel: Peder ansøger om at blive søkadet	side 79
19. kapitel: Christianus Quintus	side 84
20. kapitel: Peder på safari	side 97
21. kapitel: Med slaver til Vestindien	side 105
22. kapitel: Sankt Thomas	side 113
23. kapitel: Søofficer aspirant Peder Wessel	side 132
24. kapitel: Med Fredericus Quartus til Ostindien	side 136
25. kapitel: Kong Neptun og Octopus Billetoni	side 147
26. kapitel: Trankebar	side 154
27. kapitel: Eventyrlige Indien	side 166
28. kapitel: Prinsesse Minai fra Nicobarerne	side 174
29. kapitel: Ohøj, sørøvere!	side 188
30. kapitel: Et besøg hos hottentotterne	side 197

31. kapitel: Søren Bille tager en dukkert	side 207
32. kapitel: Krigen bryder ud	side 210
33. kapitel: En dansk muslim	side 213
34. kapitel: Peder som spion i Marstrand	side 219
35. kapitel: Kongelig søkadet Peder Wessel	side 225
36. kapitel: En duel på liv og død	side 232
37. kapitel: Forvist til Glückstadt	side 240
38. kapitel: Kaptajnløjtnant Rostgaard	side 244
39. kapitel: Konvojtjeneste	side 251
40. kapitel: Kaptajn Wessel	side 262
41. kapitel: Løvendals Galaj	side 277
42. kapitel: Slaget ved Rügen	side 287
43. kapitel: Peders familie	side 293
44. kapitel: Peder driller svenskerne	side 298
45. kapitel: Peder løber tør for krudt	side 305
46. kapitel: Krigsretten	side 310
47. kapitel: Slaget ved Femern	side 313
Efterskrift	side 316

Indledning

Der er en gammel sang, der lyder:

*"Jeg vil sjunge om en helt,
vidt berømt ved sund og bælt,
om en herre kæk og bold,
om den tapre Tordenskjold."*

For dem, som kender navnet Tordenskjold og de heltegerninger, han udførte under den Store Nordiske Krig, hvor han kæmpede mod svenskerne i flere søslag, er nedenstående beretning en anderledes historie end den, som man er vant til at læse. Bogen er stort set ren fiktion, men bygget over den danske søhelts liv. Den fortæller en spændende historie om en ung mand med krudt i bagdelen, der i en alder af 14 år stikker af hjemmefra fra sin måske til tider dominerende far. Som 16-årig tager han på langfart som skibsdreng til Vestindien via Afrika for at hente slaver til den danske koloni Sankt Thomas. Det bliver en lang og farefuld sørejse, og næsten to tredjedele af besætningen omkommer undervejs, men Peder Wessel overlever heldigvis. Senere som 18-årig tager han ud på en ny og ikke mindre farefuld rejse til den danske koloni Trankebar i Indien. Han vender helskindet hjem igen mættet af indtryk fra den store verden. Hjemme i Danmark bliver han til sidst kaptajn på sit eget krigsskib, og vinder nogle drabelige træfninger mod den svenske flåde. Han bliver gode venner med den danske konge, Frederik IV, og avancerer som en komet i den danske flåde, indtil han i en alder af 26 år opnår titlen af viceadmiral. I sandhed et spændende liv for en ung mand. Denne bog er skrevet for at vise, at 1700-tallet var en spændende tid, og at historie ikke behøver at være kedelig. Den er også skrevet for at vise, hvad en ung mand kan opnå, når han sætter sig et mål for øje og stædigt forfølger det. Tiden dengang var barsk og krævende. Tiden i dag stiller måske mindre krav til den enkelte, men man kan stadig opnå selv stjernehøje mål, hvis man virkelig satser på det og ikke bare stiller sig tilfreds med at flyde med strømmen.

1. kapitel

Peder Wessel adles Tordenskjold

Året var 1716, den 24. februar.

Danmarks yngste viceadmiral blev i en alder af 26 år adlet af den danske konge, Frederik IV. Han blev adlet Tordenskjold og fik sit eget våbenskjold. Hans liv var et fantastisk eventyr. Han voksede op som en ganske almindelig dreng i Trondhjem i Norge – Norge var dengang en del af kongeriget Danmark – og han endte med at blive en søhelt, som der blev fortalt mange fantastiske eventyr om. I løbet af ganske få år skød han højt til vejrs fra skibsdreng til viceadmiral for den danske flåde. Det var et fantastisk eventyr for en dreng dengang – fyldt med spænding og eventyr.

Han blev adlet af kongen, omgivet af sine venner og fjender. For Peder Wessel havde helt sikkert fjender. Han var for det første ikke adelig af fødsel, og han havde forbigået mange andre kaptajner, som havde stået for tur til forfremmelser. Han var respektløs, og han lavede sine egne regler. Han blæste på reglementer og gik kun efter resultatet. Han var modig og ikke bange for overmagten. Ofte kastede han sig ud i vovelige eventyr, som ingen andre ville have turdet, og hver gang gik det godt for ham. Hans skibe kom ofte sønderskudte hjem, men de kom altid hjem, og han vandt altid mere, end han tabte.

”Bare min far og mor kunne se mig nu,” tænkte Peder Wessel, da han stod foran kongen og modtog sit adelsbrev.

Han vidste kun alt for godt, at hans far og mor havde været meget bekymrede over, om han overhovedet ville blive til noget her i verden. De havde prøvet på alle mulige måder at banke spilopperne ud af ham, men han var og blev en uhøjtidelig spilopmager. Måske var det hans egentlige styrke: hans totale mangel på respekt for autoriteter, samt hans mod til at gøre tingene på sin egen måde.

”Hr. Peder Wessel, vi Frederik den Fjerde af Guds Nåde, Konge til Danmark og Norge, adler Dem hermed Tordenskjold,” sagde kongen til ham, og Peder tog imod adelsbrevet og kysede kongens hånd.

Det var et stort øjeblik for ham, og han kiggede i smug rundt i kredsen af venner og fjender for at se, hvordan de tog det.

Han forlod slottet med højt løftet hoved og følte sig for første gang fuldkommen anerkendt og accepteret som person.

Men hvordan begyndte dette eventyr? Hvordan var Tordenskjold som dreng?

2. kapitel

Begyndelsen

”Jeg døber dig Pitter Janssøn Wessel,” udtalte præsten højtideligt i kirken i Trondhjem en oktoberdag i 1690.

På kirkebænken sad Pitters 12 brødre og søstre med alvorlige ansigter og hørte på, at de havde fået endnu en mund at mætte og endnu en irriterende lillebror at holde styr på. De var ikke begejstrede for familieførøgelsen, men det var ikke ualmindeligt dengang i 1690, at man fik mange børn.

Familien Wessel stammede oprindeligt fra Holland og var ud af en skibsfamilie. Faderen, Johan Wessel, var født i Bergen, men havde slået sig ned som købmand i Trondhjem, hvor han ejede to mindre handelsskibe, Pelikanen og Jomfru Maria, samt havde han part i et andet skib, Den Waagende Trane. På grund af sit erhverv som købmand var han også selvskrevet til stillingen som rådmand.

Pitters mor, Maren Wessel, var en meget tålmodig og brav kvinde. Hun styrede husholdningen med fast hånd, og hun prøvede at holde styr på både tjenestepiger og børn. Ikke noget let job, men hun elskede sine børn overalt på Jorden. Johan kunne være en streng herre, og børnene havde respekt for ham, men han elskede også sin store familie.

De første år forløb meget fredeligt for Pitter eller Peder, som han selv foretrak at blive kaldt. Som barn var han meget fredelig i modsætning til, hvad han skulle blive senere. Hans brødre yndede dog at lave spas med ham og få ham til at græde i vilden sky.

Engang havde de for eksempel taget ham med på en skovtur, men glemte ham i en myretue. Der blev et farligt postyr, da moderen opdagede, at det yngste medlem af familien manglede ved spisebordet, og et eftersøgningshold blev sendt af sted for at finde ham. Det lykkedes at finde ham inden mørket faldt på, men hans bukser var fyldt med myrer, som allerede havde givet ham en rød numse. Det tog flere dage, før Peder kunne sidde normalt ned igen. Det var en af de gange, hvor Johan

måtte tage spanskrøret i brug for at indprente de store børn, at de skulle passe bedre på deres lillebror.

Jo ældre Peder blev, desto mere lærenem blev han også. Her var det en fordel for ham, at han havde mange ældre brødre, som han kunne lære fra. Det var dog mest de gale streger, han lærte af dem. Han lærte blandt andet, hvordan man huggede æbler og stjal kager hos konditoren i byen. Det var en nyttig lærdom for en ung dreng, der aldrig havde nogen lommepenge at snolde for.

Det var også fra sine brødre, at han lærte, at sandheden ikke altid var den bedste at fortælle. Sandheden gjorde ofte ondt i den nederste del af kroppen, mens en lidt mere opfindsom historie blev belønnet med klap på hovedet og kandis fra købmandsforretningen. Så man kan sige, at han lærte at tænke hurtigt og være meget opfindsom, når han for eksempel blev fanget med begge hænder nede i kagedåsen.

Som den yngste kunne Peder ofte indsmigre sig og få sin vilje. Han var et meget kønt barn med krøllet, mørkebrunt hår, som især pigerne ikke kunne stå for. Ganske tidligt lærte han at bruge sit udseende på en udspekuleret måde.

En anden hændelse, som måske kan have påvirket ham senere i livet var, da hans brødre som sædvanligt havde fået til opgave at passe deres lillebror. Nogle af de yngste brødre syntes, at det ville være en god idé at tage på fisketur i en robåd. Og ganske selvfølgelig tog de Peder med i robåden, så han kunne lære, hvordan man fiskede. Han var på det tidspunkt omkring 2 år gammel. Det gik fint med at få ham ned i robåden, og de fik ham da også anbragt således, at han ikke umiddelbart kunne falde i vandet. Brødrene sejlede så ud i fjorden med deres fiskestænger og blev snart optaget af deres fiskeri. Peder syntes, at alt dette så meget interessant ud, og han nærmede sig mere og mere rælingen på båden. Pludseligt lød der et højt plask, og hans brødre tænkte selvfølgelig, at der måtte være en stor fisk i vandet. De hev et net ud for at få fat på den store krabat af en fisk, som kunne lave et sådant plask, men stor var deres forbavselse, da det var deres egen lillebror, de fik i nettet. Det mærkelige var, at Peder ikke engang græd, men grinede over hele hovedet, da de fik ham fisket ind i båden igen.

Ja, Peder var en rigtig vandhund, og det var ikke sidste gang, at han befandt sig i det våde element.

3. kapitel

Drengear

Som han voksede til, blev han mere og mere rastløs og eventyrlysten.

Trondhjem var dengang på størrelse med en lille dansk provinsby, og der var meget at se på for en rask dreng. Især elskede Peder at være i havnen, hvor alle skibene kom ind med købmandsvarer fra hele verden. Der foregik altid noget, og der var mange indtryk, man kunne suge til sig.

Han lyttede efter de voksnes tale, når de snakkede om den store verden, der var uden for Trondhjem. Der var lande, hvor det aldrig sneede og næsten aldrig regnede. På havene var der søhyrer, man skulle passe på, og pirater som overfaldt skibene. Der var mennesker, der var gule og sorte i huden. Ja, det var sandelig en mærkelig verden, som lå uden for Trondhjem. Nogle gange sad han også i sin fars beværtning, Hemmingstuen, og hørte på skrøner fra rigtige søulke, der var vendt hjem fra de syv have.

”Hvem er den lille dreng?” sagde en barked sømand til Peder og purrede ham i håret.

Peder smilede til ham, men sagde ikke noget.

”Det er min yngste søn Peder,” sagde hans far Johan.

”Han bliver nok en rigtig sømand en dag,” sagde søulken og blinkede til Peder.

”Nej, han skal være præst,” sagde Johan. ”Det er en meget intelligent og vaks fyr. Han skal have et godt embede her i Norge. Det er alt for farligt at gå på søen i disse urolige tider.”

”Jeg synes nu, at han ligner en rigtig sømand,” drillede søulken igen.

”Fortalte jeg, at jeg lige er kommet tilbage fra en tur til Vestindien? Det var en skrap tur. Vi undgik med nød og næppe at blive overfaldet af pirater i det Caribiske Hav. Uha, det var nogle blodtørstige nogen. Hvis

ikke vores skib havde været hurtigere end deres, så stod jeg ikke her i dag. Men jeg tror, at vi havde Gud på vores side den dag.”

Soulken var ved at tale sig varm.

”Vi var lige stået ud fra Sankt Thomas med en ladning rom og sukker, da vi så det berygtede sorte dødningeflag veje fra en bark, der stod ret ned mod os. Kaptajnen drejede skibet op mod vinden og prøvede en kovending for at komme tilbage til Sankt Thomas og i sikkerhed, men piraten var alt for tæt på os. De affyrede et varselsskud med en af deres kanoner, men selvfølgelig drejede vi ikke bi. Det ville have været den visse død. Så gav kaptajnen ordre til at sætte alle sejl og dreje skibet, så vi fik vinden skråt ind fra agten. Piratskibet affyrede endnu et skud, som slog ned tæt ved skibet. Nå, alle mand er selvfølgelig i gang med sejlene og i rigningen. Pludselig drejer vinden og vores skib ligger næsten helt stille. Piraternes skib nærmer sig, men netop som de kommer på skudhold af os, kommer der en kastevind, som blæser os langt væk.”

Soulken tog en dram og tørrede sig om munden.

”Ja, sådan slap vi væk fra piraterne, og det er ikke engang løgn,” grinede han.

Peder var meget optaget af alle de historier, som han hørte fra sømændene, der havde oplevet verden. Allerede i en tidlig alder besluttede han, at han ville ud og se verden. Måske man skulle blive pirat, det lød til at være nogle farlige mennesker, som alle var bange for.

Det ville faktisk være meget sjovere end at lege med tøndebånd, snurretop, djævlespil og alle de andre ting, som en dreng i hans alder kunne lege med.

At trille et tøndebånd igennem Trondhjem by var selvfølgelig også sjovt. At se, hvordan folk sprang for livet, når man kom løbende gennem gaderne med et stålbånd fra en gammel tønne, og få det til at rulle hurtigere og hurtigere gennem byen, ja, det var en udfordring i sig selv. Det var ikke så få gange, at børnene næsten fik skræmt livet af bedsteborgerne i byen. Især var det sjovt at trille om kap med de andre drenge og sikke en larm, det lavede på de toppede brosten, når 4-5 drenge kom piskende med hvert deres tøndebånd gennem byen.

Der var selvfølgelig også andre drengestreger, som man kunne finde på. Man kunne for eksempel spænde hesten fra vognen, når kusken var inde og aflevere varer. Når han så kom ud, var hesten allerede på vej hjem. At løbe efter fulde mennesker og kaste sne eller mudder på dem var også en yndet sport blandt byens ungdom. Der var aldrig mangel på

fulde mennesker, og som regel var der mange af dem omkring lønningsdag. Man skulle bare passe på ikke at blive fanget af dem, for så vankede der øretæver.

Pusterør med ærter eller små lerkugler var også meget anvendelige, når man skulle ramme nogen i smug. De dygtigste af drengene kunne skyde en hat af hovedet på en forbipasserende med et pusterør. Når man fik sådan en fuldtræffer, så gjaldt det bare om at tage benene på nakken for ellers vankede der tørre tæsk. Peder havde heldigvis mange venner i byen og mange søskende, så han manglede aldrig legekammerater til løjerne.

Nogle enkelte gange gik det dog galt for ham, og så blev han afleveret af betjenten hjemme hos sine forældre. De var som regel meget flove over hans utyskestreger, og de lovede altid betjenten, at han nok skulle få sin velfortjente straf. Det fik han også, og den bestod for det meste i en god og solid endefuld, og så på hovedet i seng uden aftensmad. Jo, Peder var en rask dreng, som ikke ville stå tilbage for nogen. Han gik altid lige til grænsen og helst lidt længere. Jo ældre han blev, des mere overtog han planlægningen af løjerne og fik de andre med på sine vilde ideer.

Engang havde han og hans kammerater brugt flere dage på at tætné en gammel, rådden jolle med pibeler, så man ikke kunne se, at den var fuld af huller. Den udlejede de senere til en ung mand, som ville sejle sin veninde ud på fjorden, så de kunne kysse og hygge sig sammen. Da båden kom i vandet og lidt væk, skete det selvfølgelig, at leret blev opløst af vandet, og båden begyndte med det samme at tage vand ind og synke. Den unge mand og pigen endte med at måtte svømme i land i deres bedste tøj, som nu var totalt ødelagt af vandgangen. Drengene stod inde på bredden og morede sig herligt over deres påfund, men de forsvandt hurtigt, da parret kom i land. Uheldigvis havde den unge mand genkendt Peder og samme aften fik hans forældre et besøg af den unge mand og hans far. Den oplevelse kom det til at gøre meget ondt at tænke tilbage på for Peder, for hans far havde fået temmelig gode armkræfter af at bære på tunge kornsække i sin købmandsforretning.

Som enhver anden rask dreng så sled Peder hurtigt sit tøj op, og det endte med at blive en betragtelig udgift for hans forældre. Især bukserne holdt kun et par dage, før de måtte lappes og til sidst kasseres, når de ikke kunne lappes mere. Hans mor klagede sin nød til faderen, som fik den lyse idé, at Peder skulle have et par gode, solide skindbukser. Det måtte da være noget, der kunne holde til sønnen. Som sagt som gjort, så blev der syet et par solide skindbukser til knægten. Selv om Peder strittede imod og havde udpræget modvilje mod at gå med disse stive bukser, blev

han hver dag tvunget til at trække i dem. Disse bukser viste sig at være næsten uopslidelige i et par dage, hvor han ikke kom hjem med et eneste hul i bukserne. Men så viste han sig pludselig en dag med et kæmpemæssigt hul i bagdelen på bukserne. Peder var blevet så træt af disse ubehagelige og stive bukser, at han ganske opfindsomt havde løst problemet. Han havde sat sig op på en slibesten på deres landsted i Ringve og fået en kammerat til at dreje på slibestenen, mens han sad på den. Og så var han simpelthen blevet siddende, indtil der var slidt et kæmpe hul i bukserne. Resultatet var næsten forudsigeligt: en kæmpe endefuld, på hovedet i seng og slut med skindbukser til Peder.

Ja, det var en dejlig barndom for Peder. Trondhjem og deres landsted i Ringve var et dejligt sted at vokse op for en rask dreng. Der var altid mange legekammerater og nye løjer at finde på.

4. kapitel

Skolegang

Men det gode varer sjældent længe. Tiden var nu kommet for Peder til at gå i skole og var der noget, han ikke kunne, så var det at sidde stille i længere tid. Man kan sige om Peder, at han havde myrer i bukserne.

Første skoledag startede fint med en inspektion hos mor.

”Pitter, har du vasket dine ører?”

Hans mor inspicerede hans ører grundigt.

”Lad mig se dine hænder.”

Peder viste sine hænder frem, som næsten var rene.

Hænderne fandt nåde for moderens øjne.

”Ingen huller i bukserne?”

Moderen kiggede grundigt efter, at hans tøj var helt og pænt. Det var trods alt købmandens og rådmandens søn, der skulle i skole. Der var et vist hensyn at tage til omdømmet i byen.

”Tornyster?”

Peder åbnede sin skoletaske for inspektion, så moderen kunne se, at han ikke smuglede frøer eller tudser med i skole.

Derefter blev han vandkæmmet sendt i skole med en af tjenestepigerne, som til hans store utilfredshed fulgte ham helt hen i skolen med et fast greb i hånden.

Alle hans kammerater var der i første klasse, fanget i et lille lokale, og bevogtet af en stramt udseende skolelærer. Han brød sig bestemt ikke om at være indespærret her i skolen uden mulighed for at komme ud og tumle sig.

”Stille! Stille! Stille!”

Læreren bankede med en lineal i katederet for at få ro.

Det var meget svært at få ro, så der blev delt lussinger ud til de værste af børnene, indtil der blev nogenlunde ro.

”Vi starter med at synge sammen,” sagde læreren optimistisk og begyndte på nationalsangen.

Den lyd, der strømmede ham i møde fra børnene, kunne ikke med den bedste vilje kaldes for sang. Det lød mildest talt forfærdeligt – børnene sang pivfalsk, højt og larmende. Det var første og eneste gang læreren forsøgte at få et kor ud af klassen. Fremover nøjedes han med at bruge sin energi på at holde ro i klassen og skille drengene ad, når de lå på gulvet og sloges.

Peder kom som sædvanligt hjem med hul i bukserne. Han havde brugt det meste af tiden i skolen på at slå med de andre børn. Det vil sige, det var ikke bare en almindelig slåskamp, men det var sådan, at nogle af børnene skulle være svenskere og resten skulle så være danskere, som tævede svenskerne, for svenskerne var nemlig fjenden. Svenskerne havde flere gange invaderet Norge og besat Trondhjem, så de var altid fjenden. Det var derfor aldrig sjovt for de børn, som skulle være svenskere. De fik så mange bank af de andre børn.

Men mærkeligt nok lærte Peder alligevel at skrive og regne i løbet af de næste 3 år, hvor han gik i skole. Det skyldtes dog mest hans storesøster Anne Cathrine og hans mor, som sørgede for at han læste sine lektier efter skoletid. Det vil sige, han læste sine lektier efter, at de havde fundet og fanget ham. Når Peder slap fri fra skole, gik turen som regel rundt i det meste af Trondhjem. Først en tur ned til havnen og kigge på skibene. Var nogle af faderens skibe kommet hjem? Var der nogle nye skibe i havnen? Derefter gik turen ofte til fæstningen Kristiansten, hvor der altid var noget at se på. Han kunne kigge i timevis på soldater, der eksercerede. Og nogle gange kunne man se en soldat, der sad på træhesten for en mindre forseelse.

En træhest kan man ikke ride på, men kun sidde på, og efter et stykke tid bliver det faktisk meget ubehageligt, men det var en af de mere milde straffe. I 1700-tallet så man ikke særlig mildt på overtrædelser, og der fandtes ret skrappe straffe, som nogle gange endte med, at folk mistede livet. Der var meget streng disciplin blandt soldaterne. Peder følte sig

draget af soldaterlivet og det frie liv på søen. Det var meget bedre end at sidde bøjet over bøgerne.

Efter disse ture rundt i byen, vendte Peder som regel hjem, hvorefter han meget mod sin vilje blev indfanget og sat til at læse lektier.

Gode venner med læreren blev han nu aldrig. Lussingerne sad løst, og hvis man ikke kunne sine lektier, faldt der lussinger. Efter at Peder havde indkasseret nogle stykker, besluttede han, at nu kunne det være nok, så han lagde hovedet i blød for at udtænke en passende hævn. Hans fars skibe bragte ofte specielle og sjove ting med hjem fra de fremmede lande, som de besøgte. Peder elskede at studere disse ting, og en af de ting, som han havde haft meget glæde (og indkomst) af, var en elektrisk ål, som nogle sømænd havde haft med hjem. Den lå i et lille bassin bag i købmandsforretningen, hvor den levede. Her tog Peder uvidende drenge med ind og væddede med dem, om de kunne tage ålen op af vandet.

Han sagde som regel til drengene: ”Jeg vil vædde på, at du ikke kan tage denne ål op af vandet. Den spræller alt for meget og er alt for glat”.

De væddede så for eksempel om slik eller hvem, der skulle tage øretæverne i skolen, når der var ballade i klassen. Drengen ville så prøve at tage ålen op, men slap den hurtigt igen med en ed, når han fik flere hundrede volt igennem sig. På denne måde havde Peder vundet meget slik og fået flere drenge til at tage skylden og øretæverne i skolen, når han selv havde lavet løjer.

Denne ål kunne nu bruges igen, tænkte Peder. Og uden at tænke mere over det, blev ålen taget med i skole. Den blev så stillet op på katederet, før læreren kom.

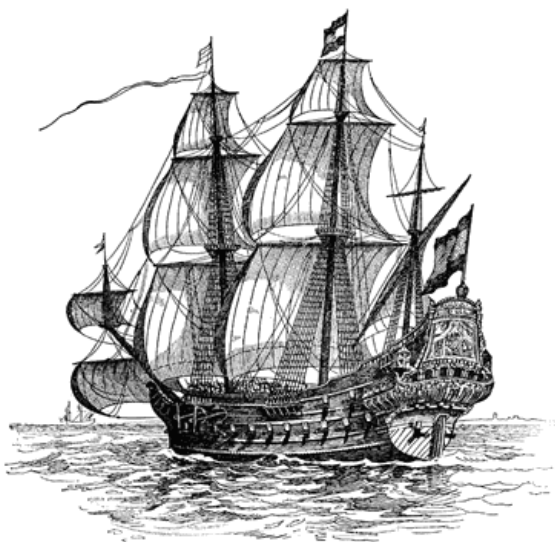
Da læreren kom, blev han straks stillet over for spørgsmålet: ”Hvordan kan man se, om en ål er hankøn eller hunkøn?”

Læreren, som aldrig lod en lejlighed gå fra sig til at prale med sin viden, smøgede ærmerne op og stak intetanende hænderne ned til ålen for at vise børnene, hvordan man kunne afgøre kønnet. De ord, som han brugte, da han hev hænderne op igen i en fart, var ikke for sarte skolebørns ører. De troede, at de allerede kendte alle de værste gloser i sproget, men denne dag lærte de nogle helt nye ord, som de aldrig havde hørt før.

Det blev dog ikke helt den hævn, som Peder havde tænkt sig. Han måtte stille til strambuks sammen med flere andre af drengene i klassen, der sammen med Peder havde moret sig højlydt over læreren. Strambuks vil sige, at man står op og bøjer sig fremover, så buksebagen er helt

stram. Derefter brugte læreren flittigt et ris på deres bagdele. Han sled hele to ris op på dem, før han var færdig, og det var nogle ømme bagdele, som forlod skolen.

Man kan sige, at skolen forberedte Peder på hans senere liv, især da han blev temmelig hårdhudet over for klø. De bed ikke rigtigt på ham mere, som de gjorde i starten. Han holdt ikke op med at lave løjer og ballade, og han tog sine velfortjente klø uden at græde – eller hvis han kunne slippe af sted med det, lod han en anden tage skylden, så han selv undgik straf. Det bekymrede ham ikke så meget. Livet var spændende og jo mere voldsomt, det var, des mere spændende var det.

5. kapitel

Katedralskolen

”Pitter, jeg vil gerne tale med dig,” sagde faderen en dag.

Peder var nu blevet 11 år, og han var stærk og tæt bygget. Der var ikke mange drenge, som han ikke kunne tæve og dem, som han ikke kunne tæve, kunne han let løbe fra.

”Du er nu 11 år, og du ved, at jeg altid har ønsket, at du tænkte lidt mere på det åndelige. Det er ikke for sent at rette op på dig, og jeg har tænkt mig, at du skal starte i katedralskolen, så du kan tage et præsteembede efter en passende tid som degn.”

Det var ikke lige, hvad Peder havde tænkt sig som fremtidsudsigter, og han mente heller ikke, at hans opførelse indtil nu havde vist, at han ville blive en meget from mand, der skulle fortælle andre hvad de skulle gøre og ikke gøre.

”Far, jeg vil altså ikke være præst som min storebror Christopher. Jeg vil ud og sejle på de store have og opleve verden. Jeg duer altså ikke til at lære latin og græsk og alle de andre ting, som en præst skal kunne.”

Faderen kiggede bestemt på Peder.

”Du har to valg,” sagde han med eftertryk.

”Du kan blive købmand som mig, eller du kan starte i katedralskolen. Hvis du vælger at blive købmand, starter du som lærling i morgen med at slæbe melsække op på kornloftet, feje og gøre rent i købmandsgården, rense kakkellovnen og i det hele taget gøre alle de ting, som en lærling skal gøre. Så det er dit valg.”

Faderen kiggede afventende på ham.

Peder tænkte sig om. Hvis han valgte at blive købmand, kom han til at slide i det fra morgen til aften uden nogen mulighed for at more sig og have sjov. Valgte han katedralskolen, så kunne han vel lave så meget ballade, at han blev smidt ud og fik lov til at tage ud på søen.

”Jeg vælger skolen så,” sagde han spagt til faderen.

”Ja, det regnede jeg også med,” svarede faderen og vinkede ham væk.

Han brugte ikke meget tid på sine børn. De blev mere eller mindre behandlet som hans andre ansatte. Det betød ikke, at Johan ikke holdt af sine børn, men han havde så mange andre ting, som han skulle tage sig af som for eksempel at være både købmand og rådmand.

Så Peder startede i katedralskolen som pebling, som eleverne kaldtes. Skolen havde fem klasser eller lektier, som det også hed. Forskellen på disse klasser var selvfølgelig, at stoffet blev sværere efterhånden og dermed krævede mere og mere af den kostbare fritid. Blandt andet skulle Peder lære latin, græsk, klassisk oldtidskultur, kristendom, kirkemusik, geometri, astronomi og aritmetik. Det var nogle fag, som nok kunne tage pusten fra en rask dreng. Af alle disse fag havde Peder kun interesse for at lære astronomi og geometri, så han kunne lære at navigere skibene. Resten af fagene havde han absolut ingen interesse for. Til hans forsvar kan siges, at de fleste andre drenge i skolen heller ikke ønskede at være der, men at de ligesom Peder også var tvunget til det.

Degnen, som underviste børnene, var lidt af en sadist. Hans største fornøjelse var faktisk at pine og plage de stakkels elever, så de opgav undervisningen og holdt op. På ingen måde gjorde han undervisningen let for dem, men forlangte at de skulle kunne alenlange latinske passager fra kirkeritualerne udenad. Det var heller ikke svært for ham at finde noget, som en elev ikke kunne, og så faldt straffen omgående.

Hans specialitet var at få eleverne til at afstraffe hinanden. Hvis en elev ikke kunne stoffet, skulle han for eksempel have 10 slag med riset i bagdelen. Han udvalgte så en anden elev, som skulle afstraffe den første elev, og hvis den anden elev ikke slog hårdt nok, ja, så tampede han selv løs på den stakkels anden elev. Det var ikke så få elever, der var besvimet under hans hårdhændede behandling. Dengang kunne man selvfølgelig ikke klage over en degn, medmindre han havde slået nogen ihjel, og så galt gik det heldigvis ikke, så børnene måtte tage deres straf som mandfolk.

Peder var dog ikke den, som bare fandt sig i hvad som helst. Han hadede også at se, at der skete uret mod andre, så han stillede sig ofte på de straffedes side og forsvarede dem. Det medførte selvfølgelig bare, at han fik den samme straf som de andre, og således fik han dobbelt så mange prygl.

Men Peder vidste, at der var meget jalousi mellem præsten og degnen. Degnen lurede på at få præsten fyret fra præsteembedet, så han selv kunne få chancen for at blive præst. Det var nemlig et mere indbringende job at være præst end at være degn, og så skulle han heller ikke have med de uvorne unger at gøre, som han hadede at undervise. Degnen udsprede derfor rygter om præsten til menigheden. Han gjorde det dog altid på en skjult måde, så man ikke fik mistanke om, at det var historier, han selv fandt på for at bringe præsten i vanry. Han kom med hentydninger om, at præsten slet ikke var så from, da degnen havde hørt flere historier om, hvad præsten foretog sig i sine unge dage. Det skulle vist være noget med både spil, druk og omgang med piger. Ja, præsten skulle vist endda have flere uægte børn, som han betalte til. Og præsten havde vist også hang til de våde varer. Han havde endda hørt om nogen, der skulle havde set præsten godt fordrunken en søndag efter sin prædiken. Således udsprede han sine løgnehistorier om præsten. Præsten var dog ikke dummere, end han kunne regne ud, hvor historierne kom fra, og han lurede på en lejlighed til at gøre gengæld over for degnen.

Peder havde fundet ud af, at degnen havde en last. Degnen drak selv engang imellem. En gang om måneden tog degnen ud af sognet, og så tilbragte han tiden på en kro, hvor han spillede kort og drak tæt. Man kan sige, at det hjalp degnen med at klare dagligdagen, når han kunne se frem til sin månedlige sviretur på kroen. Han gjorde meget ud af at holde det hemmeligt, og det var kun krofatter som vidste, at han var degnen fra Trondhjem. Men på en eller anden måde var hemmeligheden altså sluppet ud, som hemmeligheder nu har for vane at gøre. Derfor var det også kommet Peder for øre, at degnen havde denne lille last, som han dyrkede i al hemmelighed.

Peder ventede tålmodigt på, at han kunne bringe sin plan til udførelse. Han ventede på noget helt bestemt, og da han hørte, at der skulle være en begravelse næste søndag på kirkegården, var tidspunktet kommet til at sætte planen i værk. Han havde brug for en kærre, nogle tomme vinflasker, et æsel, et tov og et par raske drenge. Han skaffede det hele, så planen var klar til at sætte i værk.

Om lørdagen tog degnen som sædvanligt væk for at dyrke sin lidenskab med kortspil og druk på en kro uden for Trondhjem. Lørdag aften ankom Peder og to andre drenge til kroen, hvor degnen forlystede sig – intetanende om, hvad der skulle ske. Det havde ikke været svært for Peder at finde to andre drenge, der ville hævne sig på degnen. Det havde faktisk været svært at holde alle dem væk, som gerne ville være med. Degnen var en af de mest upopulære personer i Trondhjem. Peder

kiggede ind ad vinduet i krostuen, og ganske rigtigt så sad degnen og drak lystigt, mens han spillede kort. De tre drenge satte sig ned udenfor kroen og ventede. Efter et par timer var degnen blevet meget træt og meget fuld, så han blev båret op i seng af et par stærke mænd, der kendte turen. Degnen var nemlig kendt for at drikke, til han blev helt bevidstløs.

Peder og en anden dreng listede nu gennem krostuen og op til degnens værelse. Da de kom ind i værelset, åbnede de forsigtigt vinduet. Derefter gik de hen til sengen, hvor degnen lå og snorkede, og slæbte ham hen til vinduet. Degnen var helt væk og mærkede intet. Et tov blev ført ind under armene på degnen og bundet foran. Forsigtigt skubbende de så degnen ud af vinduet og firede ham ned til drengen, der ventede nedenunder. Degnen var heldigvis ikke særlig tung, så de tre drenge kunne let tumle ham. Da degnen var firet sikkert ned på jorden, skyndte Peder og den anden dreng sig ud af kroen. I fællesskab fik de tre drenge placeret degnen i kærren med æslet. Og så gik turen tilbage til Trondhjem med den fulde degn i kærren. Degnen vendte sig stønnende flere gange under turen, men vågnede heldigvis ikke. Det varede et stykke tid, før de nåede til Trondhjem, men turen forløb uden problemer. Vel ankommet til Trondhjem satte de kursen mod kirkegården. Inde på kirkegården trak de kærren hen til den nygravede grav, som stod parat til begravelsen næste morgen. Graverne gravede altid gravene aftenen i forvejen, så de var parate til næste dag. Æslet vrinskede pludseligt højt, og drengene holdt vejret, men heldigvis vågnede degnen ikke. Han gryntede kun lidt i søvne og vendte sig om. Så tog drengene forsigtigt fat i degnen og bandt tovet omkring ham igen. Stille og roligt firede de degnen ned i den nygravede grav, hvor han med det samme lagde sig til rette og sov videre. En af drengene blev firet ned i graven og tog tovet af degnen. Peder smed et par tomme vinflasker ned i graven og derefter skyndte de sig hurtigt væk.

Degnen sov trygt og godt i den mørke grav og ænsede intet. Den næste morgen kom et begravelsesfølge ud af kirken med en kiste. Med præsten i spidsen satte følget kurs mod graven. Graverne stod også parat, men havde ikke kigget ned i graven. De stod et stykke derfra og hvilede sig på spaderne. Det blev præsten, som først opdagede, at noget bevægede sig nede i graven.

”Halloj, hvem der!” råbte han.

Intet svar.

Præsten tog en klump jord og smed den ned på personen dernede. Personen bevægede sig, men der kom stadig intet svar.

”Graver,” sagde han henvendt til graverne. ”Kryb ned i hullet og hiv den person op, så vi kan komme videre med begravelsen.”

En graver blev hjulpet ned i hullet, og da han kom ned, kunne han tydeligt lugte, at personen dernede var stærkt beruset. Desuden trådte han også i vinflaskerne, som Peder havde smidt derned. Men det var først, da de havde fået personen halet op, at de kunne se, det var sognets degn, som havde ligget døddrukken i den nygravede grav. Denne historie kom til at gå byen rundt i mange forskellige versioner, men ingen af dem var særlig smigrende for degnen. Fra den dag af var der ingen, der troede på de historier, som degnen udsprede om andre. Præsten greb lejligheden til at få sat degnen på plads, og han måtte tit gøre bod i kirken for sine handlinger. Blandt andet måtte han fire søndage i træk stille sig op i kirken og bekende sine synder offentligt. Men degnen kom aldrig til at forstå, hvordan han var havnet i en åben grav, når det sidste, han huskede, var, at han sad i en hyggelig krostue og spillede kort – det forblev et uløst mysterium for ham.

6. kapitel

En farlig luntebøsse

Peder blev dog aldrig gode venner med katedralskolen. Den var og blev en pestilens for ham, og han pjækkede regelmæssigt. Han tog hellere nogle ture ned til havnen og fæstningen, end han gik i skole. Det kostede ham mange klø både hos sin far og degnen, men udflugterne var alle kløene værd. Han lærte mere ved at være sammen med andre mennesker, end ved at sidde på en skolebænk og læse i gamle støvede bøger – som han selv forklarede det over for sine venner.

Han havde fået mange voksne venner, fordi han ikke var bange for at tale med fremmede. Han var meget ligefrem, og ville han vide noget, så spurgte han bare. Ingen kunne sige om Peder, at han var genert eller tilbageholdende.

En af hans venner på fæstningen Kristiansten var en soldat, der hed Henrik, ligesom en af hans brødre. Når han havde fri, gik de på jagt, og det var her, at Peder lærte at bruge en luntebøsse og den nyere flintebøsse. Luntebøssen var et noget upålideligt våben, som krævede, at der sad en tændt lunte i bøssen, for at man kunne skyde med den. Man kunne selvfølgelig ikke skyde med den i regnvejr, for så gik luntten ud, men udover disse mindre problemer, så var bøssen en fantastisk opfindelse. Tænk, at man kunne nedlægge et dyr på mange meters afstand, når dyret troede sig i sikkerhed. Og sikken et brag det gav, når sortkrudtet eksploderede og skød blykuglen ud. Det syntes Peder var meget spændende. Han lærte hurtigt at betjene en luntebøsse og lade den med krudt og kugler. Dog var bøssen ikke alene farlig for dyrene, men den var også tit farlig for personen, som brugte bøssen. Det var sket adskillige gange, at en sådan bøsse var eksploderet i hovedet på skytten. Det var faktisk en del af reglementet for skytter, at de skulle tage hatten af og bede en lille bøn, før de trykkede på aftrækkeren, så farligt var våbnet.

Luntebøsserne var så småt blevet afløst af de nyere flintebøsser, som fungerede ved, at en flintesten slog mod et fyrstål, så der kom en gnist, der antændte krudtladningen. Det var en ret revolutionerende opfindelse, som gjorde, at man nu pludseligt ikke mere var afhængig af brændende lunter for at antænde krudtet. Det blev således nemmere at bruge bøssen, fordi man ikke skulle sørge for, at der var ild i luntten hele tiden. Henrik havde selvfølgelig den moderne flintebøsse med, når han gik på jagt med Peder. Peder lånte så den gamle luntebøsse til at jage med. Han blev snart dygtig til at bruge den, og det lykkedes for ham at nedlægge mange slags vildt såsom harer, ræve, fugle og så videre.

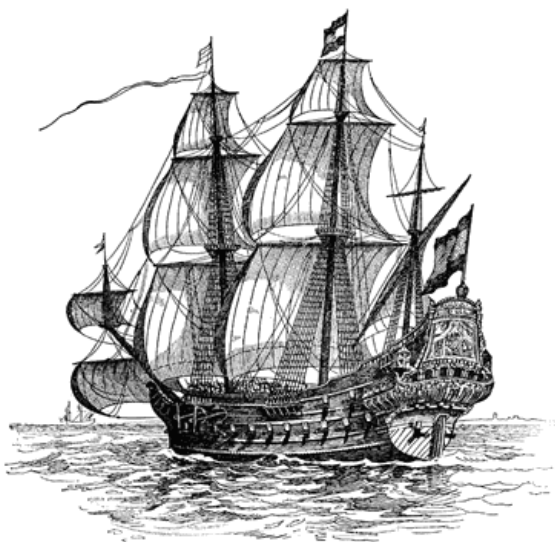
Men alligevel skulle det gå galt en dag. En dag, da Peder som sædvanligt pjækkede fra skole og var på jagt med Henrik, eksploderede luntebøssen pludseligt i hovedet på ham. Måske havde Peder glemt at sige de krævede bønner, inden han skød. Det var ikke noget, som han gik særligt højt op i. Han mente nok, at der var en Gud, der tog sig af de mere overordnede ting, men de mere jordnære ting, skulle Peder nok selv tage sig af, og til dem havde han ingen brug for Gud.

Så lige som Peder lægger bøssen an til skydning og skyder for at få ram på en fugl i flugten, lyder der et ordentligt brag, og hele bøsseløbet flækker fra top til bund. Peder blev kastet til jorden, og han så farlig ud. Hans ansigt var helt sort af krudtrøgen, og han var totalt døv på begge ører. Øjenbryn og øjenvipper var svedet helt af, og håret var stærkt forbrændt. Men han havde været meget heldig, at han i det hele taget overlevede. Måske havde han drejet hovedet i det rigtige øjeblik, det kunne han ikke sige bagefter, men nogen havde i hvert fald holdt hånden over ham den dag. Det skulle blive en tilbagevendende ting i hans liv, at han havde en skytsengel, der beskyttede ham, når han var mest vovemodig.

Henrik fik transporteret Peder hjem til familien, som fik et chok, da de så ham. Moderen fik lagt ham i seng og tilkaldt huslægen, så han kunne tilse ham. Huslægen var den lokale barber og årelader, som havde fået noget supplerende uddannelse i kirurgi og sygdomslære. Efter de havde vasket hans ansigt, så han ikke helt så slem ud, men der gik lang tid, før han kunne høre ordentligt igen. Dette fandt Peder hurtigt ud af, at han med fordel kunne bruge senere. Når der var et eller andet, som han helst ikke ville høre, ja, så lod han bare som om, at han stadig var tunghør efter ulykken. Det kunne bruges som en undskyldning gennem resten af hans skoletid.

Denne oplevelse førte ikke umiddelbart til nogen straf, da faderen og moderen mente, at ulykken var straf nok i sig selv. Men fra den dag af blev hans pjækkeri nøje overvåget, og det blev ikke så nemt for ham at slippe væk fra skolen som før.

Peder tog hele optrinet som en mand, og man hørte ham aldrig klage, uanset hvor ondt det gjorde på ham, før huden i ansigtet var lægt igen. Ulykken afholdt ham dog ikke fra at gå på jagt igen, og det eneste han ændrede var, at han skiftede den farlige luntebøsse ud med en bøsse med flintelås. Han skulle ikke mere have noget at gøre med de gamle luntebøsser, de var et nummer for farlige selv for Peder.

7. kapitel

Peders gode ven Jens

Efter et stykke tid i katedralskolen begyndte Peder at vænne sig til at sidde på skolebænken og modtage lærdom, men det var faktisk kun astronomi og geometri, der kunne holde hans opmærksomhed fanget i timerne. Resten af tiden gik med at lave løjer i skolen sammen med de andre elever. Han havde dog fundet en meget god ven, som hjalp ham med græsk, latin og kristendom og alle de andre ting, som han havde svært ved at koncentrere sig om. Hans ven hed Jens, og han var ud af en bondefamilie. Det var ikke nogen rig bondefamilie, men heller ikke en særlig fattig. Jens havde læst i familiebiblen lige siden, han lærte at læse, og før da havde han plaget livet af sine forældre for at få dem til at læse højt for ham. Han var dybt betaget af Jesus liv, og han ønskede at komme til at ligne sit forbillede i et og alt. Han var flittig, pligttopfyldende, beskeden og pålidelig. Man kan næsten sige, at han var Peders totale modsætning. Ikke sådan forstået, at Peder var det stik modsatte, men Peder var flittig til at skulke, undgik helst at lave sit skolearbejde og yndede at prale med sine bedrifter. Mærkeligt nok gik disse to kammerater godt i spænd sammen. Jens gav Peder den ballast, som han havde brug for i skolen, og man kan måske også sige en mere direkte kontakt til Gud, hvilket Peder aldrig før havde haft. Peder følte sig ikke helt på venskabelig fod med Gud. Der var alt for mange ting, som Peder gjorde, der ikke tålte Guds vagtsomme øje.

I forbindelse med deres uddannelse i katedralskolen skulle de også gå i kirke regelmæssigt. Jens forberedte sig altid omhyggeligt til dette, mens Peder mere gik med, fordi han ikke kunne undgå det.

En dag, da de gik i kirke sammen, sagde Jens, som kendte til Peders vilde og udsvævende liv: ”Peder, jeg tror, at du ville få det meget bedre, hvis du gik til skrifte en gang imellem. Jeg mener, hvis du betroede Gud alle dine problemer, så kunne du få en ren samvittighed.”

”Næh, det tror jeg ikke er nogen god idé,” svarede Peder med et smil. ”Gud vil sikkert bare blive chokeret over min livsførelse.”

”Prøv alligevel en gang, jeg gør det selv ofte, og det renser sjælen på en god måde.”

Peder kiggede lidt tvivlende på Jens. Der var helt sikkert mange ting, han kunne tænke sig at komme af med. Ting, som han ikke kunne betro til nogen, og da slet ikke sine forældre.

Da de kom i kirke næste gang, besluttede Peder sig for at prøve denne mirakelkur.

”Kære Gud i det Høje, det er din allerunderdanigste tjener Peder, som taler til dig. Jeg har gjort mange ting i mit liv, som jeg ikke er stolt af, men jeg fortryder intet. Jeg kunne dog godt tænke mig at få tilgivelse for disse ting, så jeg kan begynde på en frisk med at blive til den person, som jeg kunne tænke mig at være og en person, som andre kan se op til.”

Peder fortsatte derefter med at fortælle Gud om alle de gale streger, som han havde lavet i de sidste par måneder – og det var ikke så få. Efter dette følte han sig meget lettet, som om en byrde var blevet taget fra ham. Og hans forhold til familien blev også mærkbart bedre. Han kunne endda føre en helt almindelig samtale med sin far, der ikke handlede om at få klø.

Denne succesfulde metode valgte han at bruge fremover, når der var nogle ting han trængte til at blive tilgivet for. Det blev derfor ikke noget usædvanligt syn, at se Peder sammensunken i bøn sammen med sin gode ven Jens. Det lod til, at hans far fik ret med hensyn til at sende Peder i katedralskolen for at blive åndeligt vækket.

Jens havde en meget god indflydelse på Peder. Peder blev en stærkere og mere moralsk person, der skar kraftigt ned på sine gale streger. Han blev også en slags beskytter af de svage i skolen og i Trondhjem by. Da Peder allerede dengang var en stærk og modig dreng, var det ikke svært for ham at påtage sig denne nye rolle. Således gik der mange måneder, hvor Peder blev mere og mere optaget af kirken. Han lærte sin latin, græsk og kristendom, og han blev mere og mere tilfreds med sig selv som menneske. Men hans løbebane skulle dog blive brat afbrudt af en ganske uforudset ting.

Norge havde ofte været hjemsogt af kopper, som var en meget farlig sygdom, man ikke kendte nogen kur imod. Man vidste heller ikke, hvordan den spredtes eller hvordan, man skulle beskytte sig mod den.

Dødeligheden for sygdommen var omkring 30%, så det betød, at omkring 1/3 af de mennesker, som fik kopper, døde af det.

I denne periode, hvor Peder var meget optaget af religion, kom kopperne endnu engang til Norge og Trondhjem. Jens havde netop været hjemme og besøge sine forældre på gården, da han blev syg og faldt omkuld i skolen. Peder sørgede for, at han blev bragt hjem til det værelse, hvor han boede. Der var endnu ingen der mistænkte, at Jens var smittet med kopper. Det startede med, at han fik høj feber og stærk hovedpine. Efter nogle dage faldt feberen, og han fik et udslæt over hele kroppen, som var et tydeligt tegn på kopper. Efter at barberen havde fastslået, at Jens var smittet med kopper, blev han sendt i karantæne ude på landet sammen med andre koppepatienter. Peder blev dybt bekymret for sin ven, da han så, hvor syg han var.

I den tid gik han meget i kirke og bad inderligt for Jens.

”Kære Gud, hvorfor har du ladet Jens få kopper? Han var en tro tjener, der efterlevede dine bud på bedste vis. Han er det mest gudfrygtige og ærlige menneske, jeg kender. Hvorfor har du ikke i stedet smittet forbryderne og drankerne?”

Selvfølge fik Peder ikke svar på det spørgsmål, som optog ham meget: Hvis Gud var så retfærdig og alvidende, hvorfor lod han så dette ske? Hvorfor lod han en af sine tro tjenere blive alvorligt syg?

Desværre var Jens der ikke til at støtte Peder i denne svære tid. Jens blev mere og mere syg, og det så ud til, at han ikke ville klare den. Peder måtte ikke besøge ham, men han hørte regelmæssigt hvordan det gik med ham.

Da det så mest sort ud med Jens, gik Peder en sen aften ind i kirken for at lave en aftale med Gud. Det var den vanskeligste beslutning, som han endnu havde skullet tage i sit unge liv.

”Kære Gud, jeg har ikke altid været, som jeg burde. Jeg har været en dårlig søn for mine forældre og et dårligt eksempel for andre, men jeg har rettet mig, og jeg vil blive ved med at være et godt eksempel for andre. Hvis du lader Jens overleve sin sygdom, så lover jeg dig, at jeg vil afslutte min uddannelse til præst og blive den bedste præst, som du nogensinde har set. Kære Gud, hør min bøn, Jens fortjener at leve, han er et godt menneske.”

Peder slog korsets tegn for sig og forlod kirken. Han var fast besluttet på at opfylde sit løfte til Gud, og han var helt sikker på, at Gud ville bønhøre ham og gøre ham denne lille tjeneste. Det var dog trods alt en

god handel for Gud at få to lydige og dygtige præster. Der gik nogle dage, hvor der ikke var noget nyt angående Jens. Han lå stadig og kæmpede for at overleve sygdommen. Men så kom der bud til ham i form af en bekendt til dem begge.

”Peder, jeg har nyheder angående Jens,” sagde budbringeren.

Peder studerede hans ansigt for at se, om det var gode eller dårlige nyheder.

”Jens klarede den ikke. Gud har taget ham til sig, så han tjener nu Herren i himlen.”

Peder var chokeret, han kunne ikke forstå det. Hvorfor, hvorfor, hvorfor?

Faktisk var han i chok i flere dage, og da han besøgte sin gode vens grav nogle dage senere, knælede han ned og talte til ham.

”Jens, jeg forstår ingenting. Du var den bedste af os alle. Den, der var stærkest i troen. Det bedste og mest ærlige menneske, som jeg kender. Hvorfor skulle det netop være dig, som blev revet bort. Jeg gav Gud et løfte, men han hørte mig ikke. Gud ønsker ikke, at jeg bliver præst, så jeg må tjene mit land på anden måde. Jeg tror ikke, at Gud er en retfærdig og god Gud mere. Jeg tror, at Gud står på de stærkes side. Han hjælper dem, som kan hjælpe sig selv, så jeg må blive endnu stærkere. Farvel Jens, hvil i fred.”

Efter sin samtale med Jens rejste Peder sig op og forlod graven. Han kom aldrig mere tilbage og besøgte den igen, og han kiggede aldrig mere tilbage i sit liv, men kun fremad. Her ved sin vens grav havde han besluttet, at han ville blive en stærk mand, der kunne klare sig selv, og ikke en svag mand, som skulle bede Gud om hjælp. Gud hjælper kun de stærke, sagde han altid senere, når folk talte til ham om Gud.

8. kapitel

Peder tager ud og sejle

Nogle dage efter, at Peder havde truffet sin beslutning om ikke at fortsætte i katedralskolen for at blive præst, gik han til sin far.

”Fader, jeg har besluttet mig for, at jeg ikke vil være præst alligevel,” sagde han til ham en dag, hvor faderen undtagelsesvis var hjemme.

”Jeg troede, vi havde en aftale.”

Faderen tog merskumspiben ud af munden og kiggede indgående på sin søn.

”Gud vil ikke have mig, og jeg har ikke brug for Gud,” sagde Peder kort. ”Vi er begge blevet enige om, at det ikke duer.”

”Ja, så må du jo starte i købmandsgården.”

”Nej, jeg vil ud og sejle,” svarede Peder heftigt. ”Det er det eneste i verden, jeg har lyst til.”

”Du er nødt til at lære et fag, min dreng. Du kan ikke bare være matros.”

Faderen svarede Peder venligt, men bestemt. Han var klar over, hvad Peder var gået igennem i løbet af de sidste par uger, og hvor hårdt det havde været for ham at miste sin gode kammerat.

”Jeg vil ikke være matros, jeg vil være kaptajn. Jeg vil gå i kongens tjeneste og sejle hans skibe.”

Peders øjne lynede. Han var vant til at få sin vilje, og han havde ikke til hensigt at bøje af for faderen.

”Ja, det vil jeg ikke diskutere nu. Vi kan tage det op igen om nogle dage, når du har tænkt dig om. Men du skal have en læreplads, og du skal lære et fag. Hvis du ikke kan finde et fag, som du kunne tænke dig, så vil jeg finde en læreplads til dig.”

Faderen tog avisen op som tegn på, at samtalen var forbi, og Peder gik igen. Han var som sædvanligt stødt imod en mur. Faderens vilje kunne man ikke bøje.

Peder var nu 13 år og næsten voksen. Det syntes han i hvert fald selv. Han havde brudt med Gud og stod nu på sine egne to stærke ben. Det var en svær tid for ham nu, hvor han havde brudt med sin tidligere tilværelse og sine venner på katedralskolen. Han søgte efter nye venner og fandt dem snart. Disse venner var på værtshusene rundt omkring i byen. I sin søgen efter en ny identitet, begyndte han at gå fra værtshus til værtshus for at slå tiden ihjel. Det var en helt ny personlighed hos Peder, som dukkede op her. Han og hans kammerater blev hurtigt kendt i byen som ”banden”. Denne bande turede rundt i byen om aftenen, hvor de ødelagde belysningen, kom i slagsmål, slog ruder i stykker og i det hele taget gjorde tilværelsen usikker for ærlige mennesker. Det var ikke til at sige, hvad der var sket, hvis Peders far ikke havde grebet ind over for dette. Han havde længe set, hvor det bar hen, og han vidste hvilke personer, som Peder omgikkes. Men han havde lukket øjnene for det, da han følte, at Peder havde brug for at rase ud. Det lod imidlertid ikke til, at Peder ændrede sig eller ville holde op med sine drukture i byen. Så en dag tog Peders far fat i ham igen.

”Peder, jeg ved, at du har haft en hård tid, men at drikke er ikke løsningen på det.”

Peder kiggede trodsigt på ham.

”Det er din egen skyld, du vil jo ikke lade mig tage ud og sejle.”

”Jo, du kommer ud og sejle som skibsdreng. I morgen sejler Pelicanen til Amsterdam, og du tager med. Jeg har aftalt med kaptajnen, at han får en ny skibsdreng med ombord.”

Peder var ikke begejstret ved tanken om at komme ud og sejle med et handelsskib, men det var måske bedre end at ture rundt med sine kammerater hver aften. Det var for øvrigt også begyndt at kede ham.

”Så siger vi det.”

Han vendte ryggen til faderen og gik.

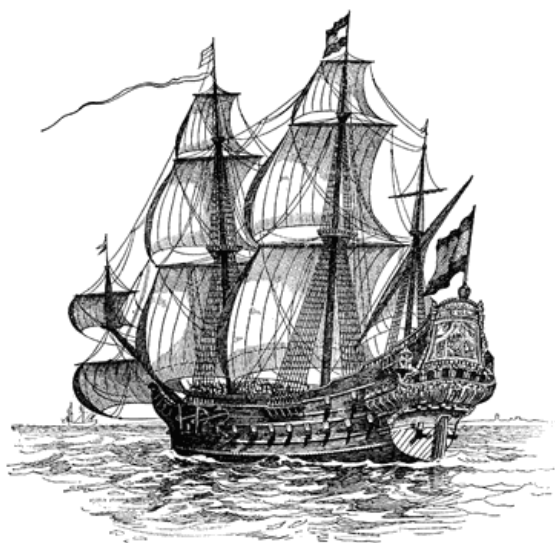
Næste morgen tog han ud til Pelicanen med sin vadsæk, der var pakket med det mest nødvendige. Det var ikke første gang, han skulle ud og sejle med et af sin fars skibe, men det var første gang, han skulle sejle helt til Holland. På hele turen holdt han sig tæt til kaptajnen for at suge viden til sig og lære alt, hvad kaptajnen vidste, om sejlteknik og navigering. Peder var meget lærenem, og han glemte aldrig noget, som

han en gang havde fået at vide. Skibe og sejlads var noget, som han fandt nemt og naturligt at lære. Snart stod han ved roret og prøvede at lægge en kurs sammen med kaptajnen. For at bestemme hvor skibet var, lærte han at bruge noget som hed Davidskvadranten, der var en slags gammeldags sekstant. Med denne kunne man bestemme solhøjden, så man kunne fastslå, hvor skibet befandt sig på havet. Han lærte også at navigere efter stjernerne og lærte snart stjernebillederne at kende.

På denne tur følte han en ejendommelig ro komme over sig. Havet var hans rette element. Når han var på søen under stjernerne, var han hjemme. Han savnede hverken sine venner eller sin familie. Af mandskabet på skibet lærte han nogle fiduser, som skulle komme ham til gavn senere. Blandt andet lærte han, at ingefær var et middel mod søsyge og citroner hjalp mod skørbug.

Skørbug var en farlig sygdom dengang. Efter at have sejlet på havet et stykke tid, begyndte mange søfolk at blive trætte og udmattede, og fik smerter i kroppen. Tænderne blev løse og faldt ud, og man kunne få indre blødninger og diarré. I værste fald kunne man dø af sygdommen. Sygdommen skyldtes mangel på c-vitaminer, hvad man selvfølgelig ikke vidste dengang, men den var meget frygtet af alle søfolk.

Turen til Holland forløb dog uden dramatik, og snart var de hjemme i Trondhjem igen, hvor Peder afmønstrede skibet og meldte sig hos sin far.

9. kapitel

I lære som skrædder

Da Peder kom hjem fra sin rejse med Pelicanen, ventede der ham en overraskelse. Han blev kaldt ind til sin far, som nu både var hans far og arbejdsgiver i en og samme person.

”Var det en god tur, Peder?” brummede faderen, da Peder trådte ind.

”Ja, fader, det var lige det, som jeg havde brug for. Jeg ved nu helt sikkert, at mit liv ligger på søen,” svarede Peder oprigtigt.

”Ja, men du husker nok, hvad jeg har sagt til dig før. Du skal først lære et fag, før du tager ud og sejle igen. Jeg vil have, at du får en uddannelse,” sagde faderen bestemt og kiggede strengt på Peder. ”Jeg har talt med skrædderen, og han vil gerne tage dig i lære som skrædderlærling, så der starter du i morgen.”

”Jamen far...” begyndte Peder.

”Ikke noget jamen, du kender betingelserne. Det er ikke noget nyt, jeg fortæller dig her. Du fik valget mellem en læreplads eller katedralskolen. Du holdt op i katedralskolen, så nu starter du på en læreplads,” bed hans far ham af.

Peder kiggede fortabt på sin far. Han vidste, at han umuligt kunne få sin far til at skifte mening, så han rejste sig og gik. Næste dag gik han hen til skrædderen for at begynde i sit nye job. Skrædderen var en gammel og vindtør mand, som vistnok også selv havde været barn engang. Men det var så længe siden, at han havde glemt det. Hans mening var, at børn skulle have tæsk for at lystre, det var den bedste måde at lære dem tingene på. Hvis bare de fik nogle tæsk, sad tingene bedre fast, så de kunne huske dem. Så faktisk gjorde han dem bare en tjeneste. Jo flere tæsk, jo hurtigere lærte de tingene. Så øretæverne sad løst hos denne gamle og vindtørre mand.

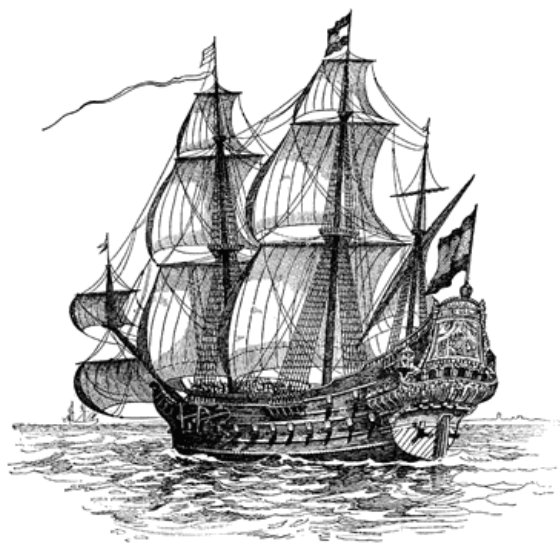
Over hans skrædderbord hang en pisk lavet af snoede tovender. Og når hans lærlinge skulle have en omgang med pisken, sagde han gerne, at de skulle have en tår ”gammeløl”. Ind til denne gamling kom nu Peder for at begynde på sin lærlingetid. Det eneste arbejde, han blev betroet i begyndelsen, var at gå i byen med tøj for skrædderen og hente tøj for ham, som skulle repareres eller sys om. Når Peders gamle venner så ham som bydreng for en skrædder, gjorde de grin med ham og drillede ham. Nogle gange stjal de tøjet fra ham eller væltede ham omkuld i sølet på gaden, så tøjet blev snavset eller ødelagt.

I begyndelsen fik Peder mange klø af skrædderen, når han kom hjem med snavset eller ødelagt tøj, men til sidst blev skrædderen så træt i armen af at slå på Peder, at han i stedet sendte de andre lærlinge i byen. Det var Peder slet ikke ked af, og han brugte nu tiden til at sætte sig ind i den sidste nye herremode og drømme om, hvordan hans uniform skulle se ud, når han blev kaptajn i flåden. Han fik faktisk smag for smukt tøj i den periode, hvor han var ansat hos skrædderen – han lærte også at sy knapper i, lægge ærmer og bukser op, sy en skjorte, lave mindre reparationer af tøjet og mange andre nyttige ting, som er gode at kunne, når man sejler på havet, og der er langt til den nærmeste skrædder. Han blev dog aldrig helt gode venner med skrædderfaget, og han var fast besluttet på at forlade skrædderen ved den først givne lejlighed.

Den lejlighed kom dog før end, han havde ventet. En vinterdag, hvor han gik med skrædderen i byen for at aflevere et nyt sæt tøj til en af byens kendte borgere, så han nogle drenge trille snebolde, som de morede sig med at smide efter folk på gaden. Drengene fik øje på skrædderen og Peder, der kom gående bag ved skrædderen med det nye sæt tøj. Snart sendte de en ordentlig salve af snebolde efter dem, og en af drengene ramte skrædderen så hårdt i nakken med en snebold, at han fløj hen ad gaden og havnede med hovedet i en snedrive. Eftersom Peder gik lige bag ved skrædderen, troede han selvfølgelig, at det var Peder, som havde kastet snebolden lige i nakken på ham. Han havde ikke lagt mærke til drengene, som nu var forsvundet over alle bjerge. Da han fik gravet sig ud af snedriften, så han, at Peder havde taget fat i en dreng og ruskede ham i armen.

”Jeg skal lære dig at kaste med snebolde, din lille møgunge,” sagde Peder og stak drengen en ordentlig ørefigen, så han tumlede omkuld i sneen.

Da skrædderen så dette, troede han selvfølgelig, at Peder ville give den anden dreng skylden, når det faktisk var ham selv, som havde smidt snebolden, og det gjorde ham endnu mere knotten og vred. Enden på det hele blev, at han smed Peder ud fra lærepladsen, da de kom hjem igen, men dog først efter at have givet ham den sidste omgang klø. Det var Peder slet ikke ked af. Han ville aldrig komme til at savne den gamle vindtørre skrædder og skrædderfaget.

10. kapitel

Peder stikker af hjemmefra

Efter sin mislykkede læreplads som skrædder, gik Peder tilbage til vennerne igen. De modtog ham med åbne arme, og snart gjorde han gaderne usikre igen, når han sammen med sine kammerater turede rundt i Trondhjem. Om dagen hjalp han til i sin fars købmandsforretning, og om aftenen drev han rundt i byen med vennerne.

Det virkede dog lige lovligt formålsløst for hans far, som kaldte drengen ind til en af deres alvorlige samtaler.

”Sig mig engang, Peder, hvad har du egentlig tænkt dig her i livet?” spurgte faderen, da han havde fået Peder på tomandshånd.

”Jeg vil ud og sejle,” sagde Peder, som han havde sagt så mange gange før.

”Peder, Peder, det er ikke en levevej for dig. Du er nødt til at få en uddannelse. Jeg har sagt det før, og jeg siger det igen. Hvis du ikke kan vælge et fag, som du gerne vil lære, så må jeg vælge et for dig!”

Faderen slog i bordet efter hver sætning for at give ordene mere vægt, men det lod ikke til at gøre større indtryk på Peder. Han sagde ikke noget, men kiggede bare tomt ud i luften.

”Jeg har talt med bartskeer Poulsen, og han mangler en assistent i sin forretning. Du kan begynde der i morgen.”

Faderen kiggede undersøgende på Peder, mens han sagde det sidste, men Peder fortrak ikke en mine. Han sukkede bare dybt og rejste sig op.

En bartskeer var faktisk en barber af uddannelse, men barberer dengang var også kirurger. En barber årelod blandt andet folk for at gøre dem raske. Man mente, at sygdom blandt andet skyldtes, at blodet indeholdt dårlige ting, som kun kunne komme ud, hvis man åbnede årerne, og lod blodet flyde ud. Derfor lod man de syge bløde et stykke tid, så de kunne komme af med deres dårlige blod. En barber brugte også

blodsugende igler, som han anbragte forskellige steder på kroppen, hvor der var betændelse, sår eller andre sygdomme. Endelig kunne barberen også tage sig af brækkede knogler og tandudtrækninger. Tandudtrækninger kunne dog også foretages af den lokale smed og apotekeren eller endda omrejsende tandbrækkere. Så man kan sige, at en barberuddannelse var en slags mindre lægeuddannelse, som Peder skulle i gang med. Absolut ikke noget, der interesserede Peder synderligt, men som sædvanligt måtte han bøje sig for faderens vilje.

Næste morgen gik han hen til bartskeer Poulsen for at starte sin nye karriere som barber. Hans første job bestod i at gå ud i naturen og lede efter igler, som bartskeereren skulle bruge. Det vil sige, at Peder blev udstyret med et net, og så skulle han ellers stå i vandhuller og fiske efter igler. Således gik det meste af to uger. Han blev efterhånden så træt af at opholde sig i vandhullerne ude i naturen, at han alvorligt overvejede at stikke af hjemmefra. Ikke alene blev han våd og kold af at stå i vandhullerne, men han blev også overfaldet af myg og spyfluer.

Nogle dage kom han hjem med et ansigt og arme, der var helt opsvulmede af myggestik. Faktisk blev hans mor meget bekymret over hans udseende, men han klagede aldrig over sin skæbne. Når man startede i et nyt job, var det meget almindeligt, at man begyndte nederst på rangstigen og fik det værste job, som ingen andre ville have. På en eller anden måde vænnede Peder sig til den daglige iglefangst, og det lykkedes endda for ham at organisere nogle af de mindre børn til at hjælpe ham med at fange igler. De blev belønnet med kandis fra hans fars købmandsforretning. Så til sidst endte det med at blive et rimeligt, behageligt tidsfordriv. Men dermed var hans uddannelse ikke forbi. Et af hans andre job var at være med, når folk skulle årelades. Det foregik på den måde, at barberen skar et snit i en blodåre, og lod blodet løbe et stykke tid. Han tappede gerne omkring en halv liter blod hver gang fra patienterne. Peder skulle så opsamle blodet og skille sig af med det. Det var også Peders job at fjerne iglerne og blodkopperne, når de havde siddet et stykke tid på patienterne. På denne måde fik Peder en glimrende indsigt i, hvordan man behandlede sygdomme dengang. Noget, som måske kunne komme ham til nytte senere hen i livet. Han var ikke begejstret for uddannelsen, men han sugede til sig så godt, som han kunne. Samtidig blev han også vant til synet af blod, samt syge og døende mennesker. Man kan sige, at han blev hærdet til sin senere barske profession som kriger i den dansk-svenske krig. En dag hørte Peder, at kongen ville komme på besøg i Trondhjem. Det var en meget stor begivenhed, som optog alle sjælene i Trondhjem by. Der udfoldede sig en

hektisk aktivitet for at gøre byen klar til at modtage kongen. Kongen var Frederik IV, som på det tidspunkt var 33 år gammel og havde været konge over Danmark og Norge i 5 år. Peder var på det tidspunkt næsten 14 år gammel.

Frederik den IV rejste standsmæssigt til Norge på sit kongeskib, Elephanten, som blev ledsaget af to linjeskibe og seks fregatter, så det var ikke noget helt lille følge, der kom til Trondhjem. Faktisk var der så mange personer, at man skulle bruge mere end 200 vogne til at transportere dem og deres forsyninger rundt i Norge. Sjældent havde man set så meget pragt og herlighed i Trondhjem, som da kongen besøgte byen. Peders far var borte i forretninger, så Peder benyttede lejligheden til at pjække fra sit arbejde og opholde sig på havnen det meste af tiden, hvor han drømte om at sejle bort med de store krigsskibe og få en uddannelse som søkadet i kongens flåde. Hans chance kom nogle få dage senere, da en af skibsdrengene blev bragt til hans bartskærer med en flækket hjerneskal.

”Hvad har vi der?” spurgte bartskærer Poulsen, da nogle matroser fra kongens skibe kom bærende med en lille dreng på omkring Peders alder.

Drengen var meget bleg og havde en blodig klud om hovedet.

”Det er Jonas, mester,” sagde en af matroserne og tog høfligt huen af. ”Han fik en taljeblok i hovedet og faldt omkuld. Han er vist i live endnu, men hovedskallen flækkede på ham.”

Bartskærer Poulsen viklede forsigtigt forbindingen af drengens hoved og kunne ganske rigtigt se, at hovedskallen var flækket.

Drengen trak vejret besværligt, men han var helt væk og besvimet.

”Peder, giv mig drillboret,” sagde bartskæreren.

Bartskæreren havde hurtigt vurderet, at der skulle bores hul i drengens hjerneskal, så en blodansamling, der trykkede på hans hjerne, kunne komme ud. Hvis ikke trykket hurtigt blev udlignet i hjernen, ville drengen dø. Han ville sikkert dø alligevel, men der var i hvert fald en chance for, at han ville overleve, hvis blodet kom ud.

Peder rakte håndboret til sin mester, og Poulsen begyndte langsomt at bore et hul i kraniet på drengen, som nu og da stønnede og gav sig. Dengang havde man ikke andre bedøvelsesmidler end spiritus, så folk måtte udholde de værste smerter både under amputationer og andre operationer. Men da drengen allerede var bevidstløs, mærkede han heldigvis ikke, at der blev boret et hul i hovedet på ham. Efter blodet var blevet tappet ud af hovedet på ham, faldt drengen i en dyb søvn.

Nu fik Peder en lys idé. Han var klar over, at det var hans bedste chance for at komme væk fra sin fars evindelige krav om, at han skulle uddannes i et erhverv. Han ville ud og sejle, og han ville prøve at blive kaptajn i kongens flåde og få sit eget skib. Han vidste, at det var nu eller aldrig. Og den, som intet vover, vinder heller ikke noget. Så han måtte sætte alt på et bræt og tage chancen.

Tidligt næste morgen gik han som så mange gange før ned til havnen, men denne gang for at gå ombord i et af skibene. Han vidste, at den sårede skibsdreng kom fra et af linjeskibene, så han ventede på en lejlighed til at komme ud til dem. Tålmodigt satte han sig ned og kiggede ud på skibene. Timerne gik, og efter et stykke tid kunne han se, at der blev sat en båd i vandet fra et af linjeskibene, som satte kurs mod kajen. I båden sad en underofficer og nogle matroser, der roede rask til. Da båden nåede frem til kajen, stod Peder parat til at tage imod trossen, som de kastede til ham.

”Ohøj, er det muligt at blive forhyret til en tur til København,” råbte Peder, da båden var indenfor hørevidde.

”Hvem spørger,” råbte underofficeren.

”Peder Wessel fra Trondhjem,” svarede Peder.

Båden lå nu langs kajen og underofficeren sprang i land.

”Jeg ved, at I har mistet en skibsdreng, som ligger alvorligt syg i land, så jeg tilbyder min tjeneste som skibsdreng i stedet for ham”.

Peder stod afventende foran underofficeren med huen i hånden.

Underofficeren nikkede.

”Det ville måske ikke være helt tosset med en rask ny skibsdreng. Vi sejler i overmorgen, så du skal være her på kajen klokken 6 om morgenen med din køjesæk og ekstra tøj. Sørg for at medbringe en tilladelse fra dine forældre.”

Underofficeren vendte ryggen til Peder og fortsatte ind mod byen.

Peder kiggede efter ham og krydsede fingrene for, at intet ville komme i vejen for hans udflugt til København.

Den næste dag planlagde han omhyggeligt sin flugt fra familien. Faderen var heldigvis ude på en forretningsrejse, så han kunne ikke holde øje med ham. Hans forældres tilladelse til at blive skibsdreng blev let fabrikeret med hjælp fra en kammerat. I smug samlede han ekstra tøj og sko sammen, så han kunne klare sig i København. Han regnede ikke med

at komme tilbage til Trondhjem foreløbig, så han skulle have forsyninger nok til at klare sig et stykke tid. Til sine kammerater solgte han også sin samling af flintesten og en kårde, som han havde arvet efter sin bedstefar. Det skaffede ham lidt beskedne midler på lommen, som han nok kunne få brug for til at skaffe sig et logi, når han kom til København. Det var meget spændende, men også lidt skræmmende at stikke af fra sine forældre, brødre og søstre. For første gang skulle han stå fuldstændigt på egne ben – det var nu eller aldrig.

Lidt over fem om morgenen dagen efter stod han allerede på kajen og ventede. Han kom med vilje for tidligt for ikke at risikere, at skibene sejlede uden ham. Kongen var allerede ombord på Elephanten, og skibene var klar til at sejle tilbage til København. Hjemme havde Peder efterladt et brev om, at han var taget med kongens skibe til København, så de ikke skulle blive urolige for ham. Han vidste godt, at hans far ville blive rasende, men nu havde han prøvet alt, som hans far havde sat ham til. Det eneste, han ønskede sig, var at komme ud og sejle og helst i kongens tjeneste. Han sad utålmodigt på sin vadsæk og ventede. Denne gang skulle det bare lykkes for ham at komme ud at sejle. Han ventede utålmodigt, men der kom ingen båd for at hente ham – mon de havde glemt ham? Han rejste sig op og gik nervøst frem og tilbage langs kajen, mens han spejdede ud mod skibene gennem morgendisken. Der var intet at se. Vandet var uden en krusning, og ingen lyde nåede hen til ham. Så tog han en rask beslutning og gik hen til en fisker, der var på vej ud for at røgte sine garn.

Han satte begge hænder for munden og råbte.

”Ohøj, min gode mand. Kan du sejle mig ud til linjeskibene på reden?”

Peder pegede ud, hvor de danske skibe lå fortøjet.

Fiskeren kiggede og bakkede sindigt på piben.

”Jo, det kunne man måske nok, men...”

Han lod ligesom sætningen hænge i luften, så Peder kunne tænke sig til, hvad der skulle til, før fiskeren ville sejle ham derud.

Peder rodede lidt rundt i lommerne. Han var ikke meget for at give noget af sin kapital væk. Det ville blive hårdt at skulle klare sig alene i København uden et job og uden penge på lommen.

”Du kan få 2 skilling, det er alt, hvad jeg har,” sagde Peder efter nogen overvejelse.

Han vendte bukselommerne udad, så fiskeren kunne se, at lommerne var tomme.

Fiskeren trak på skulderen. Han skulle alligevel sejle den vej, så det betød ikke noget med en passager mere eller mindre.

”Smid vadsækken ned i båden, så sejler vi derud med det samme.”

Peder smed vadsækken ned og hoppede adræt ned i båden. Efter en kort sejltur kom de hen til det første krigsskib.

”Ohøj!” kaldte Peder.

Han måtte råbe mange gange, før der blev svaret.

”Ohøj, hvem der?” lød det til sidst.

”Skibsdreng, Peder Wessel, som melder sig til tjeneste i kongens flåde.”

En rebstige blev smidt ud over skibssiden. Peder greb den og kravlede hurtigt op med vadsækken på nakken.

”Hvad vil sådan en bette knægt her?”

Sømanden kiggede på Peder med et glimt i øjet.

”Jeg er den nye skibsdreng, hr. matros,” svarede Peder og tog høfligt huen af.

”Godt, min dreng.”

Sømanden så ud, som om han morede sig.

”Meld dig hos kvartermesteren. Han skal nok finde noget arbejde til dig.”

Kvartermesteren var en kraftig mand i trediverne med et stort, rødt fuldskæg og nogle kraftige overarme. Han så ikke ud til at være en mand, man skulle blive uvenner med.

”Hr. kvartermester.”

Peder bukkede høfligt for kvartermesteren.

”Jeg er den nye skibsdreng.”

Kvartermesteren brummede med en dyb stemme.

”Hvad hedder sådan en lille reje?”

”Peder Wessel hr., fra Trondhjem.”

”Du kan dele køje med den anden skibsdreng. Han vil sætte dig ind i dine pligter ombord. Hvis du opfører dig ordentligt og rubber neglene, så skal vi to nok komme godt ud af det sammen. Smut så.”

Han gav Peder et venskabeligt puf i ryggen.

Efter Peder havde ledt over det meste af skibet, fandt han den anden skibsdreng i kabyssen, hvor han var i gang med at skure nogle store gryder for skibskokken. Selv om det var september måned, var det meget hedt i kabyssen. Sveden løb ned af skibsdrengens beskidte ansigt i brede striber, så hans ansigt så helt stribet ud.

”Jeg er den nye skibsdreng, hr. skibskok,” sagde Peder.

”Godt, tag en visk halm og hjælp ham med at skrubbe gryderne rene.”

Snart var Peder i fuld gang med at skrubbe de store gryder. Det var et hårdt og anstrengende arbejde, men Peder var efterhånden blevet vant til slidsomt arbejde. Efter sine ture i mosen efter blodigler, fandt han intet arbejde for slemt mere. Da alle gryder var skrubbet rene, blev de sendt ned i messen for at svabre gulvet. Senere kom turen til resten af skibet, hvor de blev sat til at skrubbe og skure sammen med det øvrige mandskab. Efter mange timers hårdt arbejde med at bære tunge vandspande, smide affald overbord, rense fisk, vaske dæk og gryder, pudse messing og alt andet, som kvartermesteren kunne finde på, faldt de to skibsdrenge til sidst omkuld på den køje, som de skulle dele på skibet. Først nu fik de tid til at hilse på hinanden.

”Palle.”

Skibsdrengen rakte en sort hånd frem mod Peder.

”Dav Palle,” sagde Peder og trykkede hans beskidte hånd. ”Jeg hedder Peder.”

”Er det altid så hektisk ombord?”

”Nej, det er værst lige nu, fordi vi er ved at rejse tilbage til København og alle er kommet ombord. Vi skal være klar til at sejle, når kongen giver signal.”

”Hvem sover først?” spurgte Peder, for han var godt nok træt.

”Du kan sove først.”

Palle rejste sig op fra køjen.

”Jeg vækker dig om fem timer, så kan du overtage vagten.”

Palle forsvandt ud af syne.

Peder lagde sig op i køjen og faldt i søvn med det samme. Han drømte, at hans far var kommet for at hente ham hjem igen. Bagefter drømte han, at han havde blodigler over hele kroppen, som sugede alt hans blod ud.

Han vågnede ved, at nogen ruskede i ham.

”Peder, du skal op nu. Du har sovet i fem timer.”

Han væltede træt ud af køjen. Besværligt gik han ned i kabyssen for at hjælpe kokken med at forberede morgenmaden til matroserne og officererne. Således gik dagene med de samme pligter hver dag. Der var ikke meget forskel på dagene, men hvor mærkeligt det end lyder, så nød Peder det frie liv på søen. Alle hans korte pauser blev enten brugt til at kigge ud over havet for at orientere sig om, hvor de befandt sig, eller også var han rundt på skibet for at lære det hele at kende. Han blev hurtigt venner med matroserne på skibet, og de lod ham gladeligt prøve det hele. Han var med til at hejse sejlene, og han klatrede rundt i rigningen adræt som en abe. Senere var han nede ved de store 14-punds kanoner, der stod på batteridækket. Han var med til at trække dem ind i skibet, og han baksede gladeligt med kanonkuglerne og krudtet. Han rensede kanonerne med den lange visker, lærte at sigte med dem og var med til at affyre dem, men han lærte også at holde sig på god afstand af dem, når de blev skudt af. Mange søfolk havde mistet arme og ben eller endda livet på grund af en løbsk kanon. Man kan sige, at skibet var en slags skole for ham. En skole, hvor han lærte alle de nødvendige ting, som man skulle kunne i en søkrig. Og man måtte hellere lære sin lektie i god tid, for der var ikke mulighed for at gå om, hvis man dumpede. Straffen faldt hårdt og prompte i form af ødelagte lemmer, hvis man lavede en fejl.

11. kapitel

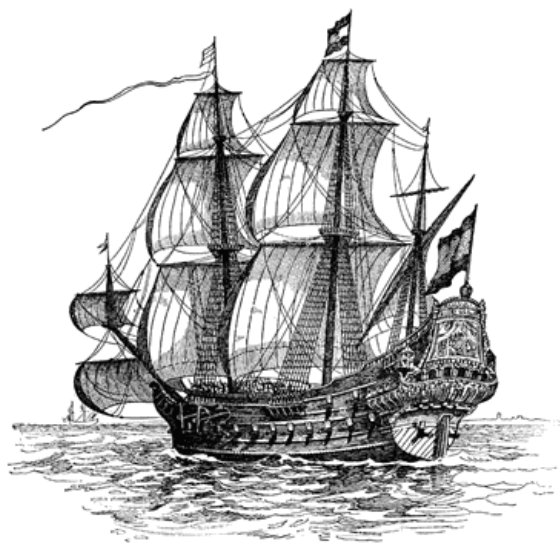
Peder er forsvundet

Der var stor opstandelse i Wessels hjem, da man fandt brevet fra Peder. Faderen var i mellemtiden kommet hjem fra sin rejse, så han stod i spidsen for eftersøgningen. Først gennemsøgte man hele huset fra kælder til kvist for at se, om Peder skulle have gemt sig et sted. Så kontaktede faderen bartskeereren for at høre, om han havde set noget til Peder. Men han havde ikke set noget til Peder i flere dage. Alle Peders venner blev også udspurgt, om de havde set noget til ham, men Peder syntes at være sunket i jorden. Han var ikke blevet set nogen steder i Trondhjem af dem, som kendte ham. Derfor måtte man indtil videre gå ud fra, at Peder befandt sig på et af linjeskibene på vej til København.

Peders far, Johan Wessel, satte sig ned for at tænke over, hvad han skulle gøre for at få fat i sin søn igen. Måske ville det være forkert at få ham sendt tilbage til Norge igen, når han nu kæmpede så hårdt imod at få en læreplads. Det eneste, som nogensinde havde interesseret ham, var at komme ud og sejle. Og hvad kunne vel være bedre, end at han var i kongens flåde? Måske han bare skulle lade Peder selv finde ud af, hvad han ville. Han havde for lang tid siden fundet ud af, at Peder havde en stærk vilje, som han nok skulle få sat igennem på den ene eller anden måde. Men han blev i det mindste nødt til at kontakte nogen, som kunne sørge for, at Peder ikke sank helt til bunds i hovedstaden. Det var ikke ufarligt for en ung, naiv mand at færdes i storbyen. Han kom i tanke om en af sine gode venner, der kendte kongen personligt. Det var kongens personlige præst, den kongelige konfessionarius dr. theol. Peter Jespersen, som Johan havde lært at kende for mange år siden. Peter Jespersen var faktisk en gammel skolekammerat af Johan Wessel. Det måtte være løsningen, at han skrev til sin gamle ven Peter Jespersen og fortalte ham, at Peder var undervejs med Frederik den IV's flåde fra Trondhjem. Han ville bede Peter Jespersen om at tage sig lidt af knægten, så han i det mindste vidste, hvor han boede under sit ophold i København. Tiden måtte så vise, om Peder kom tilbage med halen

mellem benene, eller om hans fremtid kom til at ligge på søen. Johan Wessel sukkede dybt – det var bestemt ikke nemt at have så mange selvstændige børn, som alle vidste, hvad de ville her i livet.

Han skrev et brev til Peter Jespersen samme aften og sendte det, så der var en chance for, at det ville nå hovedstaden næsten samtidigt med kongens flåde.

12. kapitel

Turist i København

Da skibene passerede Kronborg på deres vej til København, stod Peder ved rælingen og vinkede til soldaterne på slottet, mens de afskød salutter for kongen. Han følte en spænding i maven ved tanken om, hvad fremtiden ville bringe. Der var så mange ting at udrette, og hele fremtiden lå lys og åben for ham. Snart var København i sigte. Denne gang var han nede på batteridækket, da salutterne for kongen blev skudt af. Der var en frygtelig larm og bulder fra kanonerne, og krudtrøgen lå tæt. Peder forestillede sig, hvad kanonerne ville gøre ved fjendens skibe, når de kom i kamp. Det var nogle store kanoner, og kanonkuglerne var så tunge, at man kun kunne løfte én ad gangen.

Han gik op på det øverste dæk og kiggede ud over København. Det var en stor og travl havn i forhold til Trondhjem. Mange skibe sejlede ud og ind af havnen. Man kunne godt se, at det var en international havn, hvor købmænd fra mange lande havde deres handel.

Da kongen var kommet i land med sit følge, var det Peders tur til at afmønstre sit skib. Peder kendte de fleste på skibet, og han havde lidt svært ved at sige farvel til dem. Kvartermesteren trykkede hans hånd og fortalte ham, at han altid var velkommen ombord på hans skib som skibsdreng igen.

Peder gik langsomt i land, mens han spekulerede på, hvordan han skulle gribe tingene an. For det første ville han tage en tur igennem København og se på bygningerne. Allerhelst ville han ud på Holmen og kigge på skibsværftet, men det måtte nok vente lidt. Skibsværftet lå et godt stykke væk fra København, så det var ikke helt let at komme derud, og desuden var det militært område. På Slotsholmen lå Københavns Slot, Børsen og det Røde Palæ, som Christian IV havde bygget for at få styr på administrationen og handlen i København. Der lå også et tøjhus og provianthus placeret omkring et firkantet havnebassin, hvor flådens krigsskibe kunne udrustes og gøres sejlklare – skjult for fjenden. På Bremerholm lå Bremerholm kirke, som var en gammel ankersmedje, der var indrettet til kirke for Holmens folk.

Peder var meget forbavset over at se hvor mange stenhuse, der var i København i forhold til Trondhjem, hvor de fleste bygninger var af træ. København var en meget moderne europæisk storby i sammenligning med Trondhjem, som nærmest virkede provinsiel. Peder beundrede også Københavns mange smukke kirker som for eksempel Trinitatis kirken med Runde Tårn, Helligåndskirken, Vor Frue Kirke og den tyske Skt. Petri Kirke.

Ja, der var virkelig mange ting at kigge på for Peder, og han blev ikke træt af at gå rundt og se på byen. Da han kom til Amagertorv, kunne han se et mylder af folk, som købte og solgte grøntsager og fisk på det store marked. Og ved købmandsgården var der mange fremmede søfolk, som handlede med varer fra oversøiske og eksotiske lande. Overalt var der små beværtninger og gæstgiverier, samt underholdning af fremmede artister, der tjente til livets ophold ved at vise deres gøgl. De spillede både teater, jonglerede og slugte ild. Blandet ind i hele virvaret af handlende, turister som han selv og bønder med deres varer, var der kvaksalvere, som påstod, at de kunne helbrede enhver sygdom. Det var et meget broget syn der mødte Peder, som for første gang oplevede en storby. Og blandet ind i det hele løb dyrene frit omkring: flokke af hunde, der sloges om affaldet fra boderne, høns som kagende protesterede over at blive slæbt væk som aftensmad, samt grise der gryntede af tilfredshed, når de væltede sig i sølet på markedspladsen.

En særdeles uhygiejnisk ting var rendestenene i byen, hvor det flød med alskens affald og uhumskheder. Der var ingen kloakker dengang, så affald og beskidt vand lå og flød i rendestenen. For at man ikke skulle få skidt på fødderne, var der de fleste steder lagt brædder hen over rendestenene. Brædderne dækkede nok over synet af de ulækre ting, men lugten fjernede de ikke. Lugten af affald lå derfor tungt over hele byen og rev folk i næsen, når vinden ikke bar væk, og det var vindstille. Det var dog ikke noget, som Peder tog sig særligt meget af, det var byen alt for spændende til. Tænk, at han stod lige her i kongens egen by med 5 rigsdaler på lommen, og byen var praktisk taget hans.

Da han var mættet af synsindtrykkene fra den levende by, begyndte vadsækken at tynde hans skuldre. Han måtte se at finde et billigt herberg, hvor han kunne indlogere sig for natten. Næste dag måtte han så beslutte sig til, hvad han skulle gøre for at komme ud og sejle igen. Han kom forbi et gæstgiveri, der hed Oksen. Det var et tarveligt, men hyggeligt sted, hvor værten var en gammel sømand, så Peder besluttede sig for at indlogere sig der.

13. kapitel

Kongelig konfessionarius Peter Jespersen

Kongens konfessionarius, dr. theol. Peter Jespersen, var en meget fornem mand. Han boede i et stort hus på Slotsholmen i København, så han kunne være tæt på kongen, hvis han skulle blive tilkaldt – dag eller nat. Han havde en stor husholdning, som en mand af hans stand skulle have. Der var både stuepige, kokkepige, tjenere, kuske og en staldkarl, der passede hans heste i ridestalden ved Københavns Slot. Han var nået op til samfundets top, hvor han var blevet en respekteret og fornem herre, som det var klogt at holde sig gode venner med. Nu sad han i sin yndlingsstol og forberedte sig til sin næste prædiken. Han foretog nemlig de daglige gudstjenester for kongen og hoffet. Mens han arbejdede og ind imellem småblundede, kom en tjener ind med et brev til ham fra Trondhjem i Norge. Han lukkede det op. Det var fra en af hans gode venner, Johan Wessel. Wessel bad sin gode ven om at gøre ham en tjeneste. Der var sket det, at hans søn på 14 år, Peder Wessel, var rømmet hjemmefra. Han var stukket af med den danske konges følge til København uden at lade familien vide noget om det, før det var for sent. Nu frygtede familien for hans skæbne, og Johan Wessel bad så mindeligt den kongelige konfessionarius om tage Peder Wessel under sine vinger. Johan Wessel ville være ham evigt taknemmelig, hvis Peter Jespersen ville gøre ham denne tjeneste.

Peter Jespersen tog brillerne af og gned sig på næsen. Jo, han kunne godt huske Johan Wessel. En gammel skolekammerat og en meget behagelig mand, som han også havde besøgt et par gange i Trondhjem, hvor han havde haft fornøjelsen af at opholde sig på deres landsted i Ringve. Han havde kun gode minder fra sit ophold der med Wessels familie.

Han ringede efter sin tjener.

”Lars, du skal finde en dreng til mig. Du skal lede i samtlige gæstgiverier efter en dreng på 14 år, som hedder Peder Wessel. Han er lige ankommet til København med et af kongens skibe fra Norge.”

Tjeneren nikkede og kastede sig ud i opgaven.

Opgaven var dog ikke helt let, da der dengang boede omkring 50.000 mennesker i København og var over 4.000 huse. Blandt dem var der flere hundrede gæstgiverier, kroer og private udlejere, som udlejede værelser og senge.

Tjeneren vendte da også tilbage om aftenen uden resultat.

I løbet af de næste dage, blev tjeneren sendt ud hver dag for at lede efter Peder. Han kom dog hver gang tomhændet tilbage, og til sidst gav Peter Jespersen op. Det lod ikke til, at Peder var kommet til København alligevel. Han satte sig derfor ned og skrev et brev til Peders far om, at han nu havde eftersøgt hans søn i mange dage, men at der ikke var noget tegn på, at Peder var kommet til København. Han opgav selvfølgelig ikke eftersøgningen og skulle han få fat i Peder, så lovede han, at han ville tage sig af Peder, som om det var hans egen søn.

Den kongelige konfessionarius hengav sig så til sine egne åndelige sysler og glemte alt om Peder.

14. kapitel

Et ophold i kachotten

Peder nød sin tid i København langt fra forældre, som ville bestemme over ham. Han boede stadig i Oksen, men det sank alvorligt i hans kapital, da det kostede penge både at spise og sove. Han havde tilbragt flere dage i København, og han følte efterhånden, at han kendte byen lige så godt som Trondhjem. Det var en spændende by, hvor der altid skete noget. Der var livlig handel, slagsmål på kroerne, fulde søfolk i gaderne, gøglere på markederne, fornemme folk på gaden med deres tjenere, tjenestepiger på indkøb, butikkerne i Købmandsgade, bønderne på halmtorvet og fiskerkonerne, der tilbød frisk fisk på Gammel Strand. Han blev aldrig træt af at kigge på det brogede liv, der fandt sted for øjnene af ham.

Mens han gik således og nød tilværelsen, stødte en fuld mand kraftigt ind i ham. Han mistede balancen og faldt pladask på hovedet i en stor mudderpøl. Nogle venlige mennesker hjalp ham på benene, mens den fulde mand mumlede en undskyldning og skyndte sig hurtigt væk. Lettere fortumlet kom Peder på benene igen, men da han mærkede efter, om alt var i orden, opdagede han, at han var blevet frastjålet sine sidste penge. Nu fik han travlt og spurtede efter den fulde mand, som pludselig ikke var fuld mere. Manden løb for fuld fart ned ad sidegaderne for at slippe væk fra Peder. Men Peder var ikke bange for at forfølge ham – han var rasende over at have mistet sine sidste penge til en gemen tyveknægt. Manden var ikke i så god form, så til sidst måtte han stoppe op for at få vejret. Peder indhentede ham hurtigt, og straks begyndte han at slå løs på manden.

”Hjælp, vægter! Jeg bliver overfaldet!”

Manden råbte højt om hjælp, for at vægterne skulle komme og hjælpe ham. Mandens næse begyndte nu at bløde under slagene fra Peders hårde næver.

”Hjælp! Hjælp!” råbte manden fortvivlet. ”Han slår mig ihjell!”

Nogle mennesker havde stillet sig op for at kigge på slåskampen. Det var ikke hver dag, man så en dreng på 14 år banke en voksen mand.

En vægter maste sig gennem tilskuerne og greb Peder hårdt i armen.

”Du kommer med mig, min ven,” sagde han til Peder og greb samtidigt fat i manden med den anden hånd.

Så førte han begge slagsbrødrene til Nytorv, hvor domhuset lå. Der skulle de sidde i kachotten, indtil de kunne blive stillet for en dommer. Mens manden sad og prøvede på at stoppe sit næseblod, sad Peder og skulede til ham. Han havde lyst til at banke videre på manden, men holdt sig i skindet. De kom til at vente det meste af dagen, før de blev stillet for en dommer.

”Hvad drejede slagsmålet sig om?” spurgte dommeren.

”Han stjal mine penge,” sagde de i munden på hinanden.

Peder pegede på manden, og manden pegede på Peder.

Dommeren kiggede undersøgende på dem begge.

”Vend lommerne.”

Peder vendte sine tomme lommer. Manden vendte også sine lommer, men på mystisk vis var Peders penge forsvundet.

”I får begge en bøde på 2 mark for gadeuorden, eller en uge på vand og brød.”

Dommeren gjorde kort proces. Han spildte ikke sin tid på ballademagere. Dem var der rigeligt af hver dag.

Han slog med sin hammer.

”Næste sag!”

Da hverken Peder eller manden havde 2 mark, blev de anbragt i en fugtig og mørk celle, hvor de kunne sidde og tænke over tilværelsen. Peders gode humør var helt forduftet. Nu virkede København meget mindre tiltrækkende end om morgenen, da han forlod sit gæstgiveri. Her sad han uden en skilling på lommen i en kold, mørk og fugtig celle sammen med en forbryder, som han ikke engang kunne tillade sig at gennembanke. Han var lige ved at fortryde, at han var stukket af hjemmefra, da han kom til at tænke på fugtige vandhuller og iglefangst. Han lagde sig ned for at sove på gulvet. Han håbede, at tilværelsen ville se lidt lysere ud, når han vågnede op igen. Han fik dog ikke meget søvn i

øjnene den nat eller de andre nætter, fordi der konstant blev smidt nye lovovertrædere i kachotten. Det var både almindelige fulderikker samt prostituerede, tyveknægte, vagabonder, ballademagere og så videre. Hvis han ikke allerede kendte til samfundets lavere klasser, så mødte han dem sandeligt i fangehullet.

En uge er lang tid for en ung mand på 14 år at sidde indespærret på vand og brød sammen med samfundets bundfald. Han forsøgte at holde modet oppe så godt, som han kunne, men det var ikke nemt, når man hverken kunne vaske sig eller skifte tøj. Tiden nærmede sig, da han skulle løslades, og så måtte han have en plan for, hvordan han skulle klare sig. Umiddelbart kendte han ingen mennesker i København, som kunne hjælpe ham. Han vidste, at en af hans fars venner boede i København, og at han vist nok havde en stilling ved hoffet, men Peder vidste ikke helt, hvordan han skulle finde ham. Planen måtte være, at så snart han kom ud af kachotten, måtte han hente sine ting på Oksen, gøre sig præsentabel igen og finde et job i byen som altnulig dreng for en eller anden, der kunne betale ham.

Endelig slap han ud af kachotten og stod i den kølige, klare morgenluft udenfor domhuset på Nytorv. Denne gang skulle han nok passe på, at han ikke kom i slagsmål igen, for så var det ikke sikkert, at han ville slippe så let. Foruden at komme i kachotten kunne man blive sat i gabestokken til spot og spe, eller i værste fald kunne man blive kagstrøget. At blive kagstrøget vil sige, at man blev bundet til pælen (kagen) på Gammeltorv og pisket. Piskeren havde ni lange snore med knuder på, og derfor blev den tit kaldt for den nihalede kat. I de mere milde tilfælde brugte man et ris i stedet for katten, da riset var blidere ved ryggen, end katten med sine skarpe kløer.

Peder gik hen til Oksen for at hente sin vadsæk, så han kunne skifte tøj og finde et arbejde.

”Min gode mand, jeg kommer for at hente min vadsæk med tøj, som jeg efterlod her for en uge siden,” sagde han til indehaveren af Oksen.

Indehaveren kiggede forbavset på Peder.

”Kender jeg den herre?”

”Mit navn er Peder Wessel, og jeg har boet her for indtil for en uge siden. Jeg var lige kommet fra Trondhjem.”

”Jeg beklager,” sagde indehaveren og vendte ham ryggen. ”Jeg kan slet ikke huske at have set den unge herre før. Det må være et andet sted, at herren har efterladt sit tøj.”

Peder blev rød i hovedet af raseri, men kunne ikke gøre noget. Han var lige ved at fare i flæsket på indehaveren af Oksen, som prøvede at snyde ham. Han var ikke bange for ham, men på den anden side ville han ikke i spjældet igen. Han vendte om og næsten løb ud af Oksen. Nu stod han på gaden i sit ildelugtende tøj, uden en eneste skilling på lommen og dertil så rasende, at han kunne tude af raseri. Der var ikke andet at gøre end at gå hen på Amagertorv for at se, om han kunne gøre sig nyttig på en eller anden måde. Måske han kunne forklare sit sorte uheld for en eller anden, som ville få medlidenhed med ham og hjælpe ham. På torvet var der som sædvanligt en livlig handel. Han kiggede sig omkring. Overalt gik der tjenestepiger med tunge kurve, fyldt med dagens indkøb. Der skulle handles hver eneste dag, hvis man ville have friske varer. Fornemme folk spiste ikke nedsaltet kød, klipfisk eller saltede sild, det var kun for de fattige.

Peder fik øje på en kraftig kone, som kom slæbende på en stor kurv fyldt med varer.

”Undskyld min gode kone. Jeg er ny i København og kommer fra Trondhjem i Norge, hvor min fader er rådmand. Bær over med mit udseende, men jeg er blevet overfaldet og har fået frastjålet mine penge. Må jeg ikke have lov til at bære kurven for Dem og tjene en lille skilling til min overlevelse?”

Konen lyttede opmærksomt på Peder. Hun kunne tydeligt se, at Peder ikke var en vagabond, selv om han bestemt lignede en. I stedet så hun en ung mand, som bare havde været uheldig og som fortjente en chance.

”Hvad hedder du min dreng?”

”Peder Janssøn Wessel, min gode kone.”

”Her er kurven, min dreng. Men pas på, den er godt tung.”

Hun rakte ham kurven, som allerede var fyldt med fjerkræ, fisk og grøntsager.

Efter hun havde været rundt til de handlende og pruttet om priserne, vendte de tilbage til hendes bopæl. Det viste sig, at hun var kokkepige hos en fornem mand, der boede i et pænt gammelt hus på Slotsholmen.

”Du ser ud til at kunne trænge til et måltid mad og noget rent tøj,” sagde hun til Peder, da de kom til det fornemme hus.

”Kom du kun indenfor. Min herre er en meget religiøs mand, og han sætter pris på, at man hjælper andre.”

Da de var kommet indenfor, sørgede hun for, at Peder fik mulighed for at vaske sig lidt, og hun fandt en gammel skjorte til ham, som han kunne tage på. Og da bukserne havde fået fjernet de værste pletter, og Peder var blevet redt, så han slet ikke værst ud.

Hun kiggede stolt på sit værk.

”Du ser helt fin ud. Nu burde du kunne finde dig et arbejde”.

Snart sad Peder i køkkenet med en stor skål grød og en tyk skive brød. Han slugte hurtigt grøden, for han var enormt sulten efter en uge på vand og brød. Mens han sad og spiste, kom en tjener ind i køkkenet.

”Herren ønsker sin frokost i dag klokken 13,” sagde han til kokkepigen og kiggede spørgende på Peder.

”Det er hr. Peder Wessel fra Trondhjem,” sagde kokkepigen. ”Jeg fandt ham på gaden. Han er blevet overfaldet og frarøvet sine penge.”

”Peder Wessel,” gentog tjeneren tankefuldt.

”Peder Wessel fra Trondhjem, der er stukket af fra sin familie?” sagde han henvendt til Peder.

Peder blev rød i hovedet. Det var ikke sjovt at blive mindet om, at han var løbet væk hjemmefra og nu havde brug for hjælp, fordi han ikke kunne klare sig alligevel.

”Ja, den Peder Wessel,” nikkede han og undrede sig over, hvordan tjeneren kunne vide det.

”Det bliver herren glad for at høre. Jeg har været på gaden i flere uger for at finde den unge herre.”

Tjeneren næsten løb ud af køkkenet.

15. kapitel

Peder møder Ole Rømer

Henne mellem to vinduer i sit studerekammer sad den kongelige konfessionarius Peter Jespersen ved sit brede skrivebord af egetræ og skrev med fjerpenen i hånden, da tjeneren kom stormende ind. Peter Jespersen var en moden mand på 57 år med et gråt, stort fuldskæg, der dækkede det øverste af hans brystkasse og nogle milde øjne, der for det meste plirrede af nysgerrighed. I dette øjeblik koncentrerede han sig om at skrive en vigtig afhandling til kongen om præsternes brug af latin i kirken. Han kiggede overrasket op, da tjeneren rev døren op uden at banke på.

”Han er her! Han er lige her i huset!” sagde tjeneren forpustet.

Han havde løbet hele vejen op af trapperne fra underetagen.

”Hvem er her? Så tag dig dog sammen mand, hvem er her?” spurgte Peter Jespersen lidt irriteret over at blive afbrudt i sit arbejde.

”Peder Wessel, herre. Han sidder nede i køkkenet hos kokkepigen og spiser.”

”Jamen, så hent ham dog herop, menneske. Jeg vil gerne tale med ham.”

Peter Jespersen vinkede tjeneren af og rystede på hovedet. Så fortsatte han med sin afhandling og blev hurtigt så optaget af den, at han slet ikke lagde mærke til, at Peder kort efter trådte ind i studerekammeret, hvor han sad. Faktisk lod han Peder sidde og vente i næsten en time, før han tilfældigt kiggede op og fik øje på ham.

”Nå, hvem har vi så der? Peder Janssøn Wessel, som er stukket af fra sine forældre og har gjort sin fader og moder ulykkelige.”

Peter Jespersen kiggede strengt på Peder.

Peder dukkede hovedet.

”Jamen, jeg ville så gerne ud og sejle,” kom det meget spagt fra Peder, som godt kunne se, at han ikke ville få meget opbakning fra denne gejstlige person.

”Jeg kender din fader temmelig godt,” sagde Peter Jespersen. ”Han og jeg er gamle studiekammerater. Din fader blev en dygtig købmand og jeg blev kongelig konfessionarius.”

”Ja, jeg har hørt om Dem fra min fader og i katedralskolen, da jeg gik der.”

”Hm, du har været på katedralskolen for at blive en kirkens mand?” spurgte Peter Jespersen.

”Ja, men det var ikke noget for mig. Gud og jeg er blevet enige om, at det nok er bedst, hvis jeg overlader dette til andre og mere åndelige mennesker end mig,” svarede Peder hurtigt.

Det blev til en længere samtale mellem disse to. Peder fortalte hele sin livshistorie fra Trondhjem, og om hvordan han havde forladt den ene læreplads efter den anden på grund af sit stærke ønske om at komme ud og sejle. Og om hvordan han til sidst havde besluttet at stikke af hjemmefra og sejle bort med den kongelige flåde til København. Peter Jespersen fattede straks sympati for den unge mand, som lod til at have en masse gåpåmod, men som samtidig var uskolet og endnu for umoden til at blive officer i den danske flåde, som han så gerne ville. Han huskede også på, hvad han havde lovet Johan Wessel, at han ville behandle Peder som sin egen søn. Ja, de ord ville han efterleve, det skyldte han sin gamle ven. Han følte, at han her sad med en usleben diamant, som krævede en hel del afpudsning, før den kunne stråle i al sin glans. Der var ingen tvivl om, at Peder med den rette hjælp ville komme langt.

”Hør her, Peder,” sagde han, da de havde snakket sammen et stykke tid.

”Jeg kunne godt bruge en rask dreng mere til at hjælpe i staldene med mine heste og til at være min personlige assistent. Jeg kan ansætte dig til en løn af 2 rigsdaler om måneden med fri kost og logi. Hvad siger du til det?”

Peders øjne strålede.

”Mange tak, min gode herre. Det tager jeg imod med kyshånd. Det er mere, end jeg havde turdet håbe på.”

”Så er det en aftale.”

Peter Jespersen ringede på tjeneren og instruerede ham om at finde et sted til Peder, hvor han kunne sove blandt tjenestefolkene.

Det blev nogle meget lærerige år for Peder, hvor Peter Jespersen personligt tog sig af hans uddannelse inden for kristendom, latin, græsk, klassisk oldtidskultur, geometri, astronomi og aritmetik. Peder fik lov til at svede over bøgerne som aldrig før, men han mukkede aldrig, for han vidste, at han ville få brug for at være dygtig til geometri, astronomi og aritmetik for at blive en god officer i den danske flåde. Han følte, at der nu var et formål med at lære alle disse ting. Tiden fløj af sted for Peder. Om dagen var han i staldene og passede hestene eller på tur med Peter Jespersen, når han var ude i sine gøremål i sin gejstlige stilling. Om aftenen sad han med bøgerne og læste op på alt det, han havde sprunget over, da han var i katedralskolen i Trondhjem.

En dag kaldte Peter Jespersen Peder til sig.

”Hør Peder, du har nu været her et godt stykke tid. Du har været flittig, og din far og mor kan være stolte af dig. Jeg har skrevet til dem og fortalt dem, hvordan du klarer dig her, og de er indforståede med, at du bliver her lige så længe, som du har lyst. Men jeg synes, det er på tide, at din flid bliver belønnet, så du kan se, at det nytter noget at slide i det. Jeg har en meget god ven, som hedder Ole Christensen Rømer. Han er leder af observatoriet i Runde Tårn på Købmagergade. Han kan vise dig stjernerne og planeterne samt forklare dig alt, hvad der er værd at vide om astronomi.”

Peder kiggede på Peter Jespersen med store øjne. Det ville han da meget gerne. Det ville blive en stor oplevelse at se stjernerne gennem en kikkert og opleve dem tæt på. Det ville være noget helt andet, end når man så dem fra et skibsdæk en stjerneklar nat. Måske han også kunne få afklaret det gamle spørgsmål, som han havde, og som der var stor uenighed om på dette tidspunkt: ”Drejede Jorden rundt om Solen eller drejede Solen rundt om Jorden?” Kirken havde en meget bestemt mening om dette, og det var nærmest kættersk at tro, at Jorden drejede rundt overhovedet. Kirken mente helt sikkert, at Jorden var universets midtpunkt, og alle planeterne drejede rundt om Jorden.

Om aftenen blev kareten kørt frem til Peder og Peter Jespersen, og langsomt kørte den gennem København til Trinitatis kirke med Runde Tårn. Deres besøg var aftalt i forvejen, så Ole Rømer stod personligt og modtog dem ved foden af Runde Tårn og observatoriet. De gik stille og roligt op ad den brede, snoede vej til toppen af tårnet, hvor observatoriet befandt sig.

Ole Rømer viste sine gæster omkring i observatoriet.

”Her er en planetmaskine, der viser Jupiter månernes bevægelse omkring Jupiter.”

Ole Rømer pegede på en sindrig indretning med tandhjul, hvor man kunne dreje på et håndsving, så månerne Io, Europa, Ganymedes og Callisto drejede rundt om Jupiter.

”Jupiter er faktisk den største planet i solsystemet,” sagde han.

”Og her har vi en planetmaskine, der viser vores solsystem.”

Han førte sine gæster hen til en stor metalplade, der hang på væggen, med mange mindre cirkelrunde metalplader, der bar navnene på planeterne i solsystemet.

Peder læste navnene på metalpladerne højt: ”Solen, Merkur, Venus, Jorden, Mars, Jupiter, Saturn, Uranus, Neptun og Pluto”.

Det var alle navne, som han havde hørt før. Navne, som han skulle kende udenad.

”Drejer Jorden rundt om Solen, eller drejer Solen rundt om Jorden?” spurgte han pludseligt Ole Rømer.

Ole Rømer kunne ikke lade være med at slå en latter op.

Så sagde han med et skævt smil, mens han skottede til den kongelige konfessionarius, Peter Jespersen: ”Ja, det har der været mange meninger om igennem tiderne, men alle lærde er nu blevet enige om, at Solen er midtpunktet i vores solsystem, og Jorden faktisk bevæger sig rundt om Solen i en elliptisk bane sammen med de andre planeter, som du lige har læst højt.”

Han drejede på et lille håndsving, og langsomt begyndte planeterne at bevæge sig rundt om solen i hver sin bane og med hver sin hastighed. Det var et fascinerende syn for Peder. Det havde han aldrig forestillet sig, da han sad på skolebænken i katedralskolen i Trondhjem. Her i observatoriet sammen med Ole Rømer blev astronomien pludseligt til et levende og spændende emne.

”Her er vores stjerneikkert.”

Ole Rømer pegede på en stor kikkert på et stativ, der pegede op gennem en åbning i taget, så man havde direkte udsyn til stjernerne.

Han viste Peder og Peter Jespersen, hvordan man indstillede kikkerten, så man kunne se stjernerne helt tydeligt. På væggene i

observatoriet hang mange forskellige stjernekort, så man kunne se, hvordan stjernerne stod på de forskellige tider af dagen og året.

Peder kiggede i kikkerten og begyndte straks at lede efter de kendte stjerner, som man navigerede efter. Den første stjerne, han kiggede efter, var Nordstjernen, som står lige på himlens Nordpol. Det ser faktisk ud, som om den står stille, mens alle de andre stjerner kredser rundt om den, og det er fordi, den altid peger ned mod Jordens Nordpol. Det er derfor, man bruger den til at navigere efter. Det var lidt svært for Peder at få drejet kikkerten rigtigt, så han kunne finde den. Der var pludseligt så mange stjerner, og de var så tæt på, som han aldrig før havde set dem.

Ole Rømer drejede kikkerten for ham.

”Se nu her,” sagde han til Peder. ”Her har du Store Bjørn, som indeholder stjerneformationen Karlsvognen. Den kender du godt, fordi det er det stjernebillede, som man kan finde på alle tidspunkter af året. Kan du se Karlsvognen?”

Peder nikkede med hovedet. Ja, der var stjernebilledet Karlsvognen, som han kendte så godt fra sin tid på havet, når han kiggede op på stjerneformationerne.

”Gå ud fra den bageste del af Karlsvognen og forlæng vognkassen fem gange. Så kommer du til Nordstjernen. Det er den yderste spids af vognstangen i en lillebitte vogn, der ligner Karlsvognen. Den kaldes også Stella Polaris eller Stella Maria.”

”Fordi det er Jomfru Marias stjerne,” indskød Peter Jespersen, som stod ved siden af dem og opmærksomt havde fulgt med i Ole Rømers forklaringer.

Det varede ikke længe, før Peder var helt opslugt af at udforske stjernehimlen, og han lovede sig selv, at det ikke skulle blive sidste gang, han studerede stjernerne.

”Prøv nu at finde Cassiopeia,” opfordrede Ole Rømer.

Peder drejede kikkerten og fandt Karlsvognen igen. Så kiggede han i retning af Nordstjernen og videre i samme retning. Nu kunne han se stjernebilledet Cassiopeia. Det var et meget karakteristisk stjernebillede, fordi det lignede bogstavet W. Da han havde fundet stjernebilledet, overlod han kikkerten til Peter Jespersen, som også var blevet fanget af jagten på stjernebilleder.

Mens Peter Jespersen kiggede på Cassiopeia, fortsatte Ole Rømer med at forklare.

”Cassiopeia består af mange klare stjerner, der blandt andet kaldes Schekir, Caph, Ceh, Ksora, Segin og Aschird. Hvis I kigger efter, vil I se, at Aschird er en dobbeltstjerne.”

Peter Jespersen kiggede efter og nikkede med hovedet. Han gav så kikkerten tilbage til Peder, så han også kunne se dobbeltstjernen.

Ole Rømer fortsatte sit foredrag.

”De gamle grækere, som gav stjernebillederne navne, har faktisk nogle stjernesagn, som er knyttet til stjernebillederne. Om Cassiopeia fortælles det, at Cassiopeia var en dronning, som var meget betaget af sit eget udseende og som mente, at hun var meget smukkere end havets nymfer, så for at straffe hende havde havguden Posedion ladet havuhyret Hvalfisken hærge dronningens land. For at forsone havuhyret skulle man ofre en jomfru til uhyret, og denne jomfru blev Andromeda, som var datter af dronningen Cassiopeia og kongen Cepheus. Andromeda blev derfor lænket til en klippe for at blive ofret til havuhyret Hvalfisken. Hvis I kigger efter, så kan I se, at Cassiopeia i fortvivlelse over sin datter jamrende løfter armene over hovedet, som i et W. Historien ender selvfølgelig lykkeligt med, at Andromeda bliver befriet af Persues og havuhyret bliver slået ihjel i en drabelig kamp.”

Ole Rømer pegede på stjernekortene på væggen.

”Se, her har I stjernebilledet af dronning Cassiopeia, og her lige i nærheden står hendes mand, kong Cepheus, og herude har I deres datter Andromeda, som er lænket til en klippe. Og her har vi stjernebilledet af Persues, som er helten, der redder Andromeda fra stjernebilledet af Hvalfisken. Det er en nem måde at huske stjernebillederne på, når man har en lille historie knyttet til dem.”

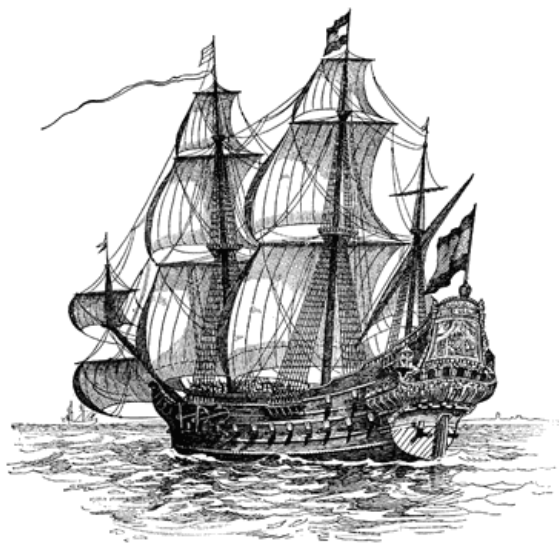
Peder var meget benovet over, hvor stor viden Ole Rømer havde inden for astrologien, og fantastisk var det også, at han kunne gøre det hele så levende og interessant. Men hvad Peter Jespersen nu sagde, skulle få ham til at beundre Ole Rømer endnu mere.

”Ole Rømer er en meget beskeden mand,” sagde Peter Jespersen. ”Han har slet ikke fortalt, at han som den første udregnede lysets hastighed ved at studere Jupiters måne Io i mere end et år. Et resultat, som blev fremlagt for Videnskabernes Akademi i Paris, og som blev betragtet som en stor videnskabelig bedrift.”

Ole Rømer sagde ikke noget, men lod som om han var meget optaget af noget andet, og derfor ikke havde hørt Peter Jespersens rosende ord.

Han var nemlig, som Peter Jespersen sagde, en meget beskeden mand, som ikke gjorde stor blæst af sig selv.

Mættede af indtryk tog de to mænd afsked med Ole Rømer og Peder lovede sig selv, at det ikke skulle blive sidste gang, at han besøgte denne geniale videnskabsmand.

16. kapitel

Casper kommer på besøg

Peders far ville aldrig have troet sine egne øjne, hvis han havde kunnet se sin søn bøjet over bøgerne som et andet dydsmønster. For nogen, som havde kendt Peder før i tiden, ville det have været et meget usædvanligt og mærkeligt syn, at se ham flittigt passe sin skole og diskutere teologiske spørgsmål med Peter Jespersen om aftenen. Peter Jespersen på den anden side var meget glad over at have fået et ungt menneske i huset, som han kunne udveksle synspunkter med, og med tiden blev der dannet et stærkt bånd mellem disse to i grunden så forskellige mennesker. Peter Jespersen, som var et meget åndeligt menneske med en fasttømret tro på det guddommelige og Peder Wessel, som var en meget jordbunden og handlekraftig ung mand.

En dag, hvor Peder kom hjem fra sin undervisning, greb kokkepigen fat i ham. Som sædvanligt var han på vej ind i køkkenet, hvor han plejede at sidde og snakke lidt med resten af tjenestefolkene, inden han gik i gang med sine lektier og tog sin daglige tørn i ridestalden.

”Jeg har en overraskelse til dig, Peder,” sagde hun og blinkede til ham. ”Der sidder en derinde og venter på dig.”

Hun gjorde et kast med hovedet i retning af køkkenet.

”Kan du gætte, hvem det er?”

Hun kiggede spørgende på Peder.

Peder tænkte sig om et øjeblik, men gav så op.

”Nej, det kan jeg slet ikke gætte,” sagde han med et smil. ”Fortæl mig, hvem det er.”

Kokkepigen trak ham med ind i køkkenet.

”Hej Peder, det er vel nok længe siden,” sagde personen, der sad i køkkenet.

Han rejste sig op og slog armene omkring Peder.

”Du gjorde os meget urolige på den måde, du stak af, men jeg har hørt, at det er gået dig godt, og at du klarer dig fint nu.”

”Caspar, hvor er det dejligt at se dig igen,” næsten råbte Peder af begejstring over synet af sin tre år yngre bror.

Peder holdt fast om Caspar i nogle minutter, før han slap ham igen og trådte et par skridt tilbage for rigtigt at kigge på broderen.

”Du er kun 12 år, men du ligner jo allerede en ung mand,” sagde han stolt til sin bror.

”Ja, vi har ikke set hinanden et par år nu, og jeg har savnet dig og dine narrestreger. Der er blevet så kedeligt derhjemme nu, hvor du har forladt hjemmet.”

Caspar hang for sjov med hovedet og så trist ud.

”Ja, jeg er også blevet meget kedelig her i København, jeg har kun været i slagsmål og fængsel en enkelt gang,” lo Peder til ham. ”Men hvad laver du her, hvordan er du sluppet væk fra far?”

”Jeg sejler i koffardis nu,” svarede Caspar. ”Som skibsdreng på handelsskibe, mest til Holland. Mit skib ligger nede i havnen og så benyttede jeg lejligheden til at hilse på min berømte bror og høre om det sidste nye.”

”Hvornår sejler du igen?” spurgte Peder.

”Vi skal sejle i morgen til Amsterdam efter en ladning købmandsvarer til Bergen.”

”Jamen, så må vi da en tur i byen og fejre gensynet,” kom det hurtigt fra Peder. ”Sæt dig ned, jeg skal lige skifte tøj, så går vi en tur i byen.”

Peder skyndte sig hurtigt op på sit værelse. Han havde fået et meget fint sæt tøj, som han kun brugte, når han var sammen med Peter Jespersen til selskaber og officielle besøg. Det ville han tage på i dag, når han var sammen med sin bror. De skulle høre om ham i Norge, at han klarede sig godt og var blevet en fornem mand i København som assistent for den kongelige konfessionarius.

Da Peder kom ned af trappen med sin sølvknappede stok og iført en lang, fornem fløjlskappe, hvide strømper og sorte sko med sølvspænder samt en sort filthat med hvide strudsefjer, troede Caspar ikke sine egne øjne. Han var lige ved at springe op og bukke for den fornemme herre, da han opdagede, at det var hans egen bror, som lignede en hel adelsmand.

”Ja, man kan sandelig se, at du er kommet til ære og værdighed,” sagde Caspar og bukkede demonstrativt for sin opstadsede bror.

”Kom så, nu skal vi i byen og rigtig snakke sammen.”

Peder tog sin bror under armen og trak ham ud gennem døren.

Begge brødre gik arm i arm gennem København. Peder viste stolt sin by frem for sin yngre bror, som for første gang gik igennem København med en stedkendt guide. Turen gik forbi Amagertorv, hvor brødrene kiggede på det brogede handelsliv, og videre ned mod Kongetorvet eller Kongens Nytorv, som det hedder i dag, og til de forholdsvis nye huse ved Nyhavnskanalen. Som i dag var der også dengang mange skænkestuer, vinstuer og knejper, hvor man kunne få stillet sin tørst og more sig. Brødrene gik ind på en vinstue og bestilte en kande rhinskvin til at dele mellem sig.

”Sig mig, hvordan går det derhjemme?” spurgte Peder, da de sad og hyggede sig med vinen.

”Mor har været noget syg, men hun er kommet sig igen,” svarede Caspar. ”Og far har jo travlt med sin købmandsforretning og som rådmand. Så det er som sædvanligt.”

Peder fortalte derefter løs om sine egne oplevelser i København. Hvordan han var blevet taget under vingerne af Peter Jespersen, der havde behandlet ham som sin egen søn, og også om hvordan han flittigt havde kastet sig over sine gamle studier fra katedralskolen for at kunne blive optaget som søkadet. Han fortalte også om sit nylige besøg på Rundetårn hos Ole Rømer, hvor han havde lært meget af denne kloge og belæste videnskabsmand. Vinen løsnede deres tunger og snart snakkede de to brødre højlydt i munden på hinanden. De genoplivede gamle minder sammen fra Trondhjem, hvor livet havde været skæg og ballade.

”Nå, hvem giver den næste omgang?” sagde Peder, da de havde tømt kanden.

”Lad os spille terninger om det,” foreslog Caspar.

”Kromand, kan vi få tre terninger og en kande rhinskvin mere?” kaldte Peder.

Snart stod kanden på bordet sammen med tre terninger.

”Vi kan spille Passedix,” sagde Peder. ”Den, som først får over ti øjne på terningerne og to ens, har vundet.”

”Fint,” sagde Caspar og greb terningerne.

De slog ivrigt med terningerne. Ikke så meget for at afgøre, hvem der skulle betale, men mere for spændingens skyld. Det blev Peder, som tabte, så han betalte for begge kander vin.

”Lad os gå ud i den friske luft og se lidt på omgivelserne,” foreslog Peder.

De gik langs med kanalen, indtil de kom til en knejpe, hvor der lød høj musik og latter. Folk dansede i knejpen til munter musik, og der sad folk og sang med ved bordene. Det lod til at være et lystigt sted, så de besluttede sig for at gå indenfor. De satte sig ved et bord i hjørnet og bestilte en pot øl samt brændevin. Det var et meget folkeligt sted, hvor piger serverede i nedringede kjoler, så Peder vakte en del opsigt i sit flotte kostume. Folkene i knejpen var ikke vant til at have fornemt besøg, men de genoptog hurtigt dansen og musikken. Efter et stykke tid foreslog Caspar, at de skulle spille kort som tidsfordriv, og indehaveren kom med et fedtet spil kort.

”Hvad skal vi spille?” spurgte Peder. ”Vi kan spille lanter, imperial, styrvold, rakker, svartemas – eller hvad kunne du tænke dig?”

”Lad os tage et spil rakker, det er et meget sjovt spil,” svarede Caspar. ”Lad os bare komme i gang, jeg føler mig meget heldig i dag.”

”Siden du nu føler dig så heldig, så kan vi måske spille om noget?” sagde Peder med et smil på læben.

”Ja, lad os sige, at hvert kort er en skilling værd,” sagde Caspar og lod som om, han smøgede ærmerne op.

Således sad de to brødre og spillede kort, mens de hørte på musikken, nød underholdningen og lod den ene pot øl glide ned efter den anden.

En mand nærmede sig bordet, hvor de sad og spillede kort.

”Må man forstyrre de fornemme unge herrer?” spurgte han høfligt, idet han tog huen af og bukkede dybt.

”Mit navn er Jasper, og jeg sidder med to af mine gode venner i baglokalet og spiller et venskabeligt spil kort. Vi er lige vendt hjem fra Østen med lommerne fulde af guld. Vi mangler en eller to mand til et spil lanter, og måske det kunne interessere en af de fornemme unge herrer at deltage. Det er i al venskabelighed, og vi skal bare fordrive tiden til vores skib sejler igen.”

Brødrene kiggede på hinanden. Hvorfor ikke, det kunne da være meget sjovt at spille et spil kort med andre, som også var i byen for at more sig og for at få tiden til at gå. De gik ind i baglokalet med Jasper og blev præsenteret for de andre ved bordet. Der var dødøje Tom, som havde mistet sit ene øje og halte Morten med sit træben. Jasper selv havde et langt ar, der løb fra det venstre øje og ned ad kinden.

”Det har svensken givet mig,” grinede han og pegede på arret.

De kom i gang med kortspillet og startede med at sætte prisen på indsatsen. Lanter er et hasardspil, som minder om nutidens poker eller femkort. I starten spillede de med små indsatser som skillingmønter. Spillet gik rask, og de to drenge morede sig over de historier, som søfolkene kunne fortælle fra deres rejser. Alle tre søfolk havde oplevet en masse, og dertil lagde de så en god del ekstra, for at gøre historierne endnu mere spændende og kulørte. Alle deltagerne i kortspillet spillede jævnbyrdigt, og de skiftedes til at vinde og tabe. Peder foreslog derefter, at de satte indsatsen lidt op, så det blev lidt mere spændende, og de begyndte at gå over til mark og rigsdaler. Peder og Caspar sad i held og fik snart skrabet en bunke mønter til sig. Søfolkene kom så frem med de guldmønter, som de havde tjent på deres lange rejser.

”I sidder rigtignok i held i dag,” sagde Jasper og tog en skinnende guldmønt op af lommen. ”Lad mig bytte denne for en stak rigsdaler.”

Han lagde mønten på bordet, og Peder gav ham rigsdaler tilbage i møntens værdi.

Peder og Caspar blev ved med at sidde i held, og de blev mere og mere indfanget af spændingen ved spillet. Øllet kom samtidig i en lind strøm, så stemningen blev mere og mere løftet. Men lidt efter lidt begyndte heldet at vende, og de tre søfolk begyndte at vinde deres indsatser tilbage sammen med deres guldmønter. Nu var det Peders og Caspars tur til at punge ud, og snart var de løbet tør for penge.

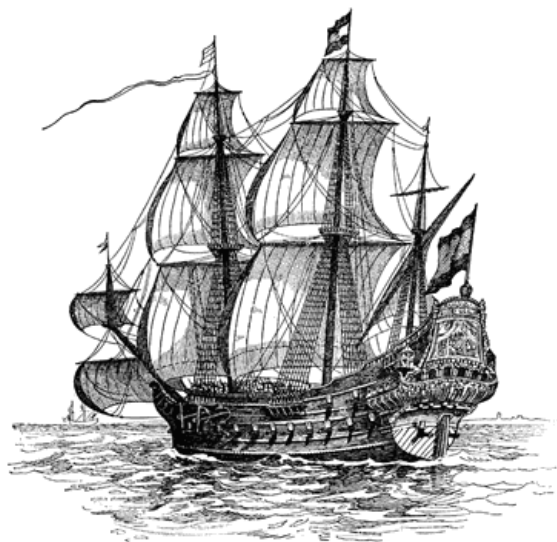
”Vi bliver vist nødt til at gå nu,” sagde Peder og kom usikkert på benene.

”Nej, nej, bliv dog lidt,” sagde Jasper og lagde en tung hånd på Peders skulder. ”Hvad med at sætte den dejlige kappe ind for et enkelt spil mere.”

Peder var ivrig efter at vinde noget af det tabte tilbage, så han tog kappen af og satte den ind som indsats. Men desværre var han uheldig igen. Nu ville han vinde kappen tilbage, så han satte skoene med sølvspænder ind, men mistede også dem. Så satte han stokken med sølvknappen ind, men endnu engang sad han i uheld. Til sidst sad han tilbage i kun bukser og skjorte – alt andet var spillet væk i kortspillet med de tre durkdrevne søfolk. Trods sin bedøvede tilstand kunne Peder godt se, at søfolkene havde snydt dem, så han rejste sig op og lovede dem en ordentlig omgang bank. Søfolkene slog en høj latter op, som om det var noget af det mest morsomme, de nogensinde havde hørt i deres liv. Da Peder så rejste sig op og begyndte at slå på dem godt hjulpet af Caspar, endte det med, at søfolkene og værten bar dem udenfor og smed dem i kanalen, så de kunne blive kølet af.

”I trænger vist til en lille svømmetur,” råbte Jasper ned til dem, da de plaskede rundt i kanalen og spyttede beskidt brakvand ud.

Nede i vandet blev Peder og Caspar hurtigt ædru, og under tilskuernes latter og hån kravlede de hurtigt i land igen.

17. kapitel

Peder bliver smidt ud hjemmefra

Da Peder og Caspar var kommet velbeholdne op på den tørre landjord igen, skyndte de sig tilbage til Slotsholmen og Peter Jespersens bolig, så hurtigt de kunne. De var begge to meget flove over, at de havde ladet sig narre af de tre lumske søfolk. Men det var guldmønterne og udsigten til en hurtig gevinst, som havde lokket dem. Selvfølgelig havde vinen, øllet og brændevinen også gjort sit til at sløve deres sanser og dømmekraft.

”Det er sidste gang, jeg går i vandet på denne måde,” sagde Peder på sin sædvanlige muntre facon og vred vandet ud af skjorten og bukserne.

”Ja, det var en ordentlig dukkert, vi fik,” svarede Caspar, mens han tømte sine sko for vand. ”Jeg må hellere gå tilbage til skibet igen.”

”Ja, vi må hellere skilles her.”

Peder slog armene om sin bror og trykkede ham ind til sig.

De to brødre skiltes så med et håndtryk og gik hver sin vej. Peder luskede i retning af sin bopæl på Slotsholmen, og Caspar gik i retning af havnen, hvor hans skib lå.

Der skulle gå nogle år, før de så hinanden igen, og under helt andre omstændigheder, som var langt mere dramatiske end den vandgang, som de havde oplevet nu.

For ikke at vække nogen gik Peder stille og på strømpesokker ind af hoveddøren, men kokkepigen hørte ham med det samme og stak hovedet ud.

”Men Peder dog, hvordan er det du ser ud? Og hvor er dit smukke tøj og dine sko henne?”

Kokkepigen holdt forskrækket hånden op for munden.

”Det er en sørgelig historie,” begyndte Peder. ”Min bror og jeg blev overfaldet af tre sørøvere på vej hjem, men takket være mit vovemod, reddede vi livet begge to, men desværre mistede jeg nogle af mine ejendele.”

Peder kiggede på hende med et glimt i øjet og studerede kokkepigenes forskrækkede mine.

”Nej, Sofie, sandheden er den,” fortsatte Peder, ”at min bror og jeg blev snøret i et spil kort med tre søfolk, der spillede både tøj og sko fra mig.”

”Hvad vil herren dog ikke sige til den historie? Men kom nu med det våde tøj, så skal jeg få det vasket og tørret.”

Sofie begyndte at trække skjorten af Peder, og han protesterede ikke, da han kunne se, at det var det mest fornuftige. Så skyndte han sig op på sit værelse, tog sit almindelig tøj på og lagde sig på sengen for at hvile sig ovenpå den begivenhedsrige dag.

Det bankede på hans dør. Det var hustjeneren.

”Herren vil gerne tale med den unge herre,” sagde han og trak sig tilbage.

Peder mandede sig op og gik ned i studereværelset til Peter Jespersen.

Han bankede på døren.

”Kom ind,” lød Peter Jespersens stemme.

Peder trådte ind og stillede sig foran Peter Jespersens skrivebord.

”Peder, det er kommet mig for øre, at du har været i byen, drukket vin og øl, samt været på vinstue og spillet dit bedste sæt tøj væk til nogle søfolk. Har det sin rigtighed?” spurgte Peter Jespersen ham alvorligt.

Peder følte det, som om han var blevet stillet for en dommer, der skulle dømme ham, og at alt nu afhang af, hvorledes han fremlagde sagen.

”Ja, deres Excellence, jeg ville vise byen til min bror Caspar, som lige er kommet til København i koffardis. Vi drak et par glas vin sammen og kom i dårligt selskab. Jeg opførte mig dumt og tåbeligt.”

Peder bøjede hovedet og afventede sin dom.

”Peder, jeg har lært dig at kende som et ærligt og oprigtigt menneske, og jeg vil strække mig langt for at hjælpe dig, men du kan ikke blive her i huset mere som min personlige tjener. Du har sat en plet på mit navn og rygte som kongelig konfessionarius, og det må ikke blive almindelig kendt, at jeg huser en drukkenbolt og hasardspiller under mit tag. Du bliver nødt til at forlade mig og få et arbejde, så du kan klare dig selv. Du må pakke dine ting og forlade huset. I morgen vil jeg personligt tage dig hen til din nye arbejdsplads, og så vil jeg håbe, at du har lært noget af dette.”

Peder var chokeret. Blev han nu smidt ud fra det eneste sted, han virkelig havde lyst til at være. Mistede han nu sin eneste og bedste ven i København?

”Hr. kongelig konfessionarius, jeg ved, at jeg har dummet mig, og det skal aldrig ske mere. Jeg er enig i, at jeg skal forlade deres Excellence, men det betyder forhåbentlig ikke, at jeg mister Deres venskab, som jeg har lært at sætte så stor pris på?” sagde Peder med spag stemme og bøjet hoved.

”Peder, vort venskab har ikke ændret sig på nogen måde. Du kan altid komme til mig, hvis du har brug for en god ven eller et godt råd, og jeg skal hjælpe dig så godt, som jeg formår.”

Peter Jespersen lagde en hånd på Peders skulder og førte ham ud af studereværelset.

Næste morgen tog Peder afsked med alle de ansatte hos Peter Jespersen. Kokkepigen Sofie, som havde reddet hans liv, da han lige var kommet til København, havde tårer i øjnene, men tørrede dem hurtigt væk med forklædet.

”Gå så med dig, din dumme dreng, og Gud være med dig,” snøftede hun.

Hun krammede ham hårdt og prøvede at skjule sine følelser.

Vognen ventede med Peter Jespersen og Peder gik ud til den med sin håndbagage. Han var spændt på, hvor han skulle hen, men han havde stor tillid til, at Peter Jespersen havde fundet et sted til ham, hvor han blev behandlet godt. Vognen skrumplede gennem København, fortsatte ud forbi Nyboder til Toldboden og videre ud til Nyholm, som var en kunstig ø anlagt af Christian IV. Her på Nyholm var Orlogsværftet blevet flyttet ud fra Gammelholm, hvor det lå tidligere. På lang afstand kunne man se den store kran, som blev brugt til at sætte de store master på sejskibene. På Orlogsværftet byggede man de store orlogsfartøjer eller

krigsskibe, som der var så stor brug for, da man næsten konstant lå i krig med Sverige. Vognen standsede foran et af de lange, gule huse, som lå på Nyholm. Peter Jespersen steg ud sammen med Peder, og de gik sammen ind gennem porten i huset.

”Det er den kongelige konfessionarius, som er her for at tale med mester skibsbyggeren,” sagde Peter Jespersen til den første, de mødte.

Manden bukkede dybt for Peter Jespersen.

”Et øjeblik, min herre, så skal jeg hente mester.”

Han stak i løb og forsvandt ind i huset.

Kort efter kom en firskåren person ud. Manden var tæt bygget med nogle kraftige, stærke arme, som så ud til at kunne løfte en hel del vægt. Ansigtet var furet og vejrbitd som hos en mand, der har opholdt sig meget i den friske luft. Det var den mand, som havde hovedopsynet med skibstømmerne, og som skulle sørge for, at de gjorde deres arbejde godt og grundigt. Mester skibsbyggeren skulle også personligt godkende alt tømmer og alle planker, inden de blev brugt til skibsbygning, og han var ansvarlig for at uddanne 12 lærlinge om året til skibstømrere.

Peter Jespersen og mester skibsbyggeren hilste høfligt på hinanden.

”Ja, her er så gutten,” sagde Peter Jespersen og pegede på Peder, som stod lidt derfra og gjorde sig lille.

”Ja, han ser ud til at kunne tage godt fat. Han er lidt klejn i det, men hans kraftige statur opvejer, hvad han mangler i højden. Hvis bare han hænger i og tager ved, så skal jeg nok få lært ham fagets hemmeligheder,” sagde mester skibsbyggeren og tog sin merskumspibe ud af munden.

”Kom herhen, knægt,” kaldte mester skibsbyggeren.

Peder gik rask hen til manden og gav ham hånden.

”Halloj med dig, jeg er mester skibsbygger Hans Johansen,” sagde han og trykkede Peders hånd i et bjørnegreb, som Peder gengældte så godt, som han kunne.

Et smil krusede Hans Johansens læber.

”Vi to skal nok komme godt ud af det med hinanden,” sagde han og slap Peders hånd.

Efter en kort rundvisning på Orlogsværftet, blev Peder indkvarteret sammen med de andre tømmerlærlinge, der også skulle lære tømmerfaget fra bunden. Peder tog afsked med Peter Jespersen og kiggede langt efter hans vogn, da den kørte væk fra Nyholm og tilbage til Toldboden. Nu

var han alene igen og tilbage på en ny læreplads, men i det mindste ville han komme til at beskæftige sig med skibe, bare på en lidt anden måde. Næste morgen blev alle lærlingene stillet op på en lang række, og mester Johansen demonstrerede for dem, hvordan de skulle bruge håndøkserne til at afknaste træet og hugge det til i de rigtige størrelser og længder. Det blev en lang dag for dem, og det var nogle meget trætte og ømme lærlinge, der tørnede ind for at sove. Håndøkserne var ikke særlig tunge i starten, men efterhånden som dagen skred frem, blev man mere og mere træt i armen af at hugge i træ.

Peder lærte efterhånden meget om skibsbygning. Det var et område, som han ikke havde beskæftiget sig med før – han havde kun lært at sejle skibene – men det var meget interessant at se, hvordan et skib tog form. Det tog næsten tre år at bygge et linieskib, fik han at vide. Det var ikke så mærkeligt, da det var et stort arbejde at bygge et skib næsten kun med håndkraft. Linjeskibet Fredericus Quartus, som blev bygget i 1699, var f.eks. 58 meter langt og 16 meter bredt, så det var et temmelig stort skib, og man måtte fælde mere end 2.000 egetræer for at bygge det. Da det stod færdigt, skulle der en besætning på 950 mand til at sejle det og bemande de 110 kanoner, som det havde ombord.

Jo, Peder lærte en masse om sejlskibe, mens han byggede dem. Han havde også set skibsmodeller lavet ud fra de oprindelige tegninger. Alle skibe skulle nemlig godkendes af kongen selv, før de blev bygget. Når et skib først var godkendt, gik man i gang med at udvælge træet til at bygge det med. Skibene blev bygget af egetræ, som er et meget hårdt og solidt træ at bygge med. Det gjaldt om at udvælge de bedste egetræer til det kommende skib, og man skal tænke på, at det næsten tager 200 år for et egetræ at vokse op til den rigtige størrelse. De bedste egetræer blev så fældet og transporteret til værftet, hvor de blev skåret op i passende størrelser under opsyn af mester skibsbyggeren. De mest lige og lange af egetræerne blev brugt til master og planker. Masten kunne være helt op til 50 meter lang, så det er klart, at man havde brug for nogle virkelig høje og lige egetræer.

Det første, som man lagde på skibet, var kølen, som man kan sige er skibets ryggrad. Den skal være snorlige, og den bliver tilhugget af solide egekævler. Tilhugningen af kølen blev overladt til de allerbedste tømrere med flere års erfaring. Her måtte Peder bare kigge på, mens de professionelle tømrere gjorde deres arbejde. Når kølen var lagt, var tiden kommet til at hugge skibets spanter til. Spanterne er skibets ”ribben”, der sidder fast på kølen. Til dette arbejde brugte man også de dygtigste tømrere, fordi arbejdet krævede meget præcision. Et spant på et skib

bliver opbygget af flere stykker træ, da det er buet og ikke kan fremstilles i ét stykke. Når det er færdigt, bliver det hejset på plads med kraner og taljer, og spigret fast med tværbjælker, så det sidder godt fast med den rigtige afstand. Når spanterne er på plads, har man en slags skibsskelet, hvor de ydre planker kan tømres på, så skibet kan komme til at flyde. Kølsvinet består af et eller flere langsgående stykker træ, som bliver lagt i bunden af skibet, hvor de bliver boltet sammen med kølen for at holde kølen på plads under sejladsen. Specielt under masterne forstærkes kølen med et kølsvin, så masten bliver holdt solidt på plads.

Peder blev i første omgang sat til at bære træ til de uddannede tømrere, og det var et hårdt arbejde, men det gav ham mange gode muskler. Senere blev han sat til at hugge de planker til, som skulle sættes yderst på skibet, og snart fik han et meget godt håndelag for at hugge træ til med øksen. Han var dog meget træt hver aften, når han gik til køjs med de andre lærlinge. Om søndagen arbejdede man ikke, men ryddede op og rengjorde sit kvarter og tøj. Om formiddagen blev alle drengene og mændene transporteret til Bremerholm kirke på åbne ladvogne for at høre gudstjenesten, og senere kunne drengene fornøje sig med læsning, kortspil, terninger eller forskellige lege som ”Find skillingen”. Legen foregik på den måde, at en skilling blev anbragt i en revne i væggen uset af den dreng, som skulle finde mønten. Drengen, som skulle finde mønten, fik et bind for øjnene og blev snurret tre gange rundt. Han skulle så finde mønten igen udelukkende ved hjælp af munden. Det vakte meget morskab, når drengen stødte snart på det ene og snart på det andet, eller til sidst helt opgav at finde skillingen.

”Hvad med at lege skorstensfejer,” foreslog Peder en dag, hvor de var blevet trætte af at lege Find skillingen.

”Hvad er det?” spurgte de ham forbavset, da de aldrig havde hørt om den leg før.

”Først skal I finde en tom tønde, og så slår vi bunden ud af den,” sagde Peder.

De gik udenfor og fandt en tom tønde, som de bankede bunden ud af.

”Så skal man kravle baglæns igennem tønden uden nogen støtter tønden. Den skal kunne rulle frit, og den, som kommer hurtigst igennem tønden, vinder 12 skilling. Vi lægger hver især 1 skilling, så der er 12 skilling i puljen.”

Den første, som meldte sig, var en tæt og kraftig dreng på Peders alder. Han lagde sig ned på gulvet og baksede benene ind i tøndens, som straks gav sig til at rulle. Han prøvede at stemme imod med fødderne, men det var ikke helt let at holde tøndens stille, samtidig med at han skulle bevæge sig igennem den. Svenden haglede ned over ansigtet på ham. Det viste sig, at det var betydeligt sværere at komme igennem tøndens, end man først skulle tro. Drengen havde regnet med nogle lettjente penge. Efter en halv times tid var han kun kommet halvvejs igennem tøndens. Tøndens var nu næsten rullet ud af døren, så de rullede den tilbage igen. Efter drengen havde maset yderligere i en halv time, gav han op. Det viste sig nu, at han hverken kunne komme frem eller tilbage.

”Hjælp! Hjælp! Træk mig fri af tøndens!” råbte han i panik, samtidig med han asede og masede for at komme ud af den.

Men han sad ubehjælpeligt fast.

Nogle af drengene rejste tøndens op og hev ham i armene for at få ham ud. De kunne ikke få ham løs, tøndens fulgte bare med. Den sad som klistret til drengen. Efter at have betragtet deres anstrengelser et stykke tid rejste Peder sig og greb en stor skibsøkse. Han vendte den flade ende af øksen fremad, og med nogle kraftige slag begyndte han at slå løs på tøndens.

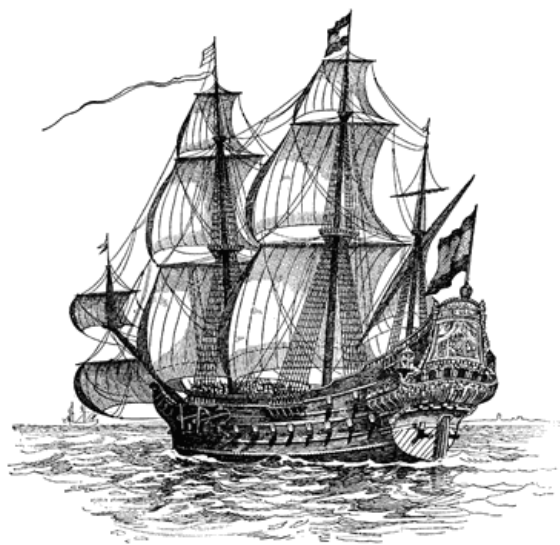
”Hjælp! Hjælp! Han slår mig ihjel!” skreg drengen, da øksen slog mod tøndens.

Drengen følte sig som kat i en fastelavnstønde. Det var bestemt ikke en sjov oplevelse. Til sidst faldt tøndens fra hinanden, og drengen kunne kravle ud uden en skramme. Han lagde sig hen i sin køje, mens Peder og de andre undersøgte tøndens for at se, hvorfor drengen havde siddet fast i den. Det viste sig, at tøndens havde været brugt til beg, og der stadig sad en del beg i den. Drengen var simpelthen blevet klistret fast i tøndens på grund af den sorte beg. Det var derfor ikke så mærkeligt, at han ikke kunne komme igennem den.

Skibet begyndte nu at tage form og tømmerne var i fuld gang med at slå planker fast både inderst og yderst, fordi et skib har både en inderbeklædning og en yderbeklædning. Derefter blev dæksbjælkerne og dæksplankerne lagt, så man havde et dæk at gå rundt på.

For at gøre et skib helt vandtæt tætner man til sidst fugerne mellem skibsplankerne med tjæret hamp og dækker det med smeltet beg. Det blev en af Peders opgaver at tætné alle fugerne med den tjærede hamp. Tovværket eller hampén skulle først rulles og dyppes i den flydende tjære, og så skulle den tjærede hamp presses godt ind mellem alle fugerne. Det var et meget beskidt arbejde, og den flydende tjære lugtede fælt. Selv om aftenen og om søndagen i kirken kunne Peder mærke, at den forfærdelige lugt sad i næsen på ham.

Der skulle en hel hær af håndværkere til for at bygge et skib. Der var både snedkere, drejere, rebslagere, sejlleggere, kompasmagere, malere, smede og tømrere. Peder følte sig helt stolt over at tilhøre denne store flok af håndværkere, som tjente kongen ved at give ham krigsskibe til at forsvare Danmark med mod den gamle arvefjende Sverige.

18. kapitel

Peder ansøger om at blive søkadet

Peder fandt sig efterhånden til rette på Orlogsværftet som tømrerlærling, og han var blevet helt skrap til at håndtere de forskellige typer økser, save, høvle, bor og alt andet, som en tømrer har brug for i sit fag. Det var nu blevet foråret 1706, og Peder var godt på vej mod sit sekstende år. Han var blevet stor og stærk, som en lille bjørn, og han gik ikke af vejen for en rask slåskamp, hvis han følte, at nogen havde lidt uret, eller man havde trådt hans ære for nær. Han forsvarede gerne de svage og tog dem under sine vinger. Man kan sige, at han var modnet meget i den tid, han havde været i København. Han vidste, hvad han ville, og han var fast besluttet på at opnå det – hans gode ven, den kongelige konfessionarius, skulle hjælpe ham med det. På sin næste fridag besluttede han sig for at besøge sin gamle ven igen. Han havde ikke set eller hørt noget til ham i næsten et år, men han var overbevist om, at Peter Jespersen fulgte med i hans liv.

Da han stod udenfor døren til sin gamle bolig, følte han et stik i hjertet. Tænk, at han havde båret sig så dumt ad, at han var blevet smidt ud herfra. Men som altid fortrød Peder Wessel ikke noget – han kiggede kun fremad og aldrig tilbage. Man kan ikke ændre fortiden, var hans motto. Han tog mod til sig og ringede på. Døren blev åbnet af en tjener, han ikke kendte.

”Hvad ønsker herren?”

Tjeneren kiggede nysgerrigt på Peder.

”Mit navn er Peder Wessel. Vær så venlig at fortælle den kongelige konfessionarius, at en af hans taknemmelige elever ønsker at besøge ham.”

”Vent her,” sagde tjeneren og lukkede døren.

Der gik kun et kort øjeblik, så kom han tilbage og førte Peder til Peter Jespersens studereværelse.

”Kom ind, min kære Peder,” sagde Peter Jespersen. ”Sæt dig ned og lad mig høre alt om, hvad du har lavet i den sidste tid.”

Peter Jespersen pegede på en stol foran skrivebordet.

Peder sank ned i den bløde stol og sukkede af velvære. Han følte sig rigtigt hjemme her hos sin gode ven.

”Jeg har lært en masse om, hvordan man bygger et lineskib. Det har været en uvurderlig viden for mig. Jeg har også lært at håndtere al tømmerens værktøj og fået en kunnen indenfor faget, som jeg ikke ville have undværet. Det har været en meget lærerig tid for mig, som jeg har været meget taknemmelig for at opleve.”

Peter Jespersen nikkede tilfreds. Han var meget glad over at høre, at Peder havde brugt tiden fornuftigt og lært et håndværk.

”Men jeg kommer også i et andet ærinde,” sagde Peder, da han havde fortalt om sin tid som skibsbygger.

”Sig frem,” sagde Peter Jespersen. ”Hvis det står i min magt, vil jeg gerne hjælpe dig.”

”Jeg kunne tænke mig at blive optaget på Søkadetskolen som søkadet, og jeg ville bede Deres Excellence om at hjælpe mig med at formulere en ansøgning til Hans Majestæt, så jeg kan blive optaget i kongens Søkadetkompagni på Holmen.”

Peter Jespersen så eftertænksom ud og strøg sig over skægget. Så kiggede han indgående på Peder.

”Er du helt sikker i din sag, Peder? Har du tænkt over, hvad det indebærer?”

”Ja, jeg er helt sikker i min sag, Deres Excellence,” svarede Peder uden tøven.

”Så vidt jeg husker, så var din far imod, at du kom ind i flåden.”

”Ja, det er rigtigt, men jeg er 15 år nu og snart 16. Jeg ved, hvad jeg selv vil, og jeg respekterer mine forældre meget, men med al respekt, så må jeg sætte kursen for mit eget liv. Jeg har hang til søen, og det har jeg altid haft. Jeg har saltvand i årene, som man siger.”

”Godt, Peder, så lad os da ansøge Hans Majestæt om, at du kan blive optaget som søkadet.”

Peter Jespersen, som altid havde holdt af Peders ligefremme facon, tog sin fjerpen i hånden og begyndte at skrive: *Stormægtigste, allernådigste Arvekonge og Herre, med allerdybeste underdanighed nedfælder jeg fattige unge person for Eders Kongelige Majestæts, at Eders Kongelige Majestæts af høje Nåde og miskundhed ville allernådigst forunde at hjælpe mig, Peder Jansøn Wessell, til at blive en Cadet, at excerceres tilligemed de andre på Holmen, da jeg al min tid med liv og blod skal stræbe at leve efter allerunderdanigste pligt til Eders Kongelige Majestæts tjeneste tro, årvågen og flittig efter al yderste Kraft og Evne.*

”Og så vil jeg tilføje noget om din baggrund, så kongen forstår, hvilken familie du kommer fra, samt fortælle Hans Majestæt, at du er i min tjeneste,” sagde Peter Jespersen.

Peter Jespersen skrev brevet færdigt og rakte det til Peder, så han kunne underskrive det.

”Mange tak, det vil jeg aldrig glemme Deres Excellence for,” sagde Peder og satte sit navn under ansøgningen.

”Peder, hvad ville du sige til at komme tilbage til mig som stald dreng, mens vi venter på kongens svar?”

”Det ville jeg være meget taknemmelig for.”

”Jamen, så siger vi det.”

Peter Jespersen rakte hånden til Peder, som greb den og trykkede den taknemmeligt.

Den næste dag startede Peder igen i staldene, hvor han gik rundt og hilste på alle hestene, som han kendte fra før. De hilste på ham, som om han var en gammel ven, de ikke havde set i lang tid. Som sædvanligt passede han sit job i staldene upåklageligt, og Peter Jespersen var glad for at have ham tilbage igen.

Hver eneste dag kiggede Peder spændt i posten efter svar fra den Kongelige Majestæt angående hans optagelse som kadet, men svaret lod vente på sig. Han blev efterhånden mere og mere utålmodig. Da han en dag så kongen i stalden sammen med Peter Jespersen, kunne han ikke nære sig længere. Han nærmede sig forsigtigt kongen og Peter Jespersen. Peter Jespersen bemærkede Peder og greb fat i ham.

”Her er min unge hjælper,” sagde Peter Jespersen til kongen.

Peder bukkede dybt og mumlede noget om, at det var ham en ære at hilse på Hans Kongelige Majestæt.

”Jamen, du ser jo ud som en flittig og arbejdsom ung mand,” sagde kongen anerkendende til Peder.

”Jeg ønsker også så hjertens gerne at komme til at tjene Hans Majestæt på et af Hans Majestæts orlogsskibe,” sagde Peder og fortsatte hurtigt. ”Jeg ville jo så inderligt gerne optages i Hans Majestæts Søkadetkompagni, så jeg kunne blive en ægte og tro undersåt af Hans Majestæt og tjene mit fædreland.”

Peder kiggede ned i gulvet. Han turde ikke kigge op, hvis det skulle ødelægge hans chancer for at blive søkadet.

Kongen tog Peder under hagen og løftede hans hoved op.

”Ja, hvis det er dit inderlige ønske, så må vi vel kigge på det, men du ved vel, at der kun er et begrænset antal pladser, og hver enkelt kadet er omhyggeligt udvalgt blandt de flittigste og bedste ansøgere?”

”Jo, Deres Majestæt,” mumlede Peder.

Peter Jespersen og kongen fortsatte deres tur gennem staldene, hvor de højlydt beundrede de smukke heste. Det lod til, at kongen havde mistet interessen for Peder, og han kiggede ikke på ham, da de forlod stalden. Der gik lang tid, og Peder hørte stadig intet nyt angående sin ansøgning. Efterhånden slog han det ud af hovedet. Det nyttede alligevel ikke noget at blive ved med at tænke over det. Mødet med kongen havde dog gjort et stort indtryk på Peder, og han begyndte at læse alt om ham, så han kunne få et indtryk af den kongelige person.

Kronprins Frederik blev født på Københavns Slot i 1671 som søn af Christian V og Charlotte Amalie af Hessen-Kassel. Da Christian V døde i august 1699, blev kronprins Frederik i en alder af 28 år udnævnt til konge som Frederik IV. Det blev sagt om ham, at han havde et godt hoved med en fantastisk hukommelse. Hans uddannelse som barn var dog meget mangelfuld, men gennem usædvanlig flid og arbejdsomhed fik han både sat sig ind i statsager og lært sit udstrakte rige at kende på sine mange inspektionsrejser. Ingen kunne sige om Frederik IV, at han tog sit arbejde som konge let. Han optrådte altid med kongelig værdighed, behandlede aldrig sine undersåtter ringeagtende eller nedsættende, og var meget elskværdig over for dem, som han arbejdede sammen med, ja, man kan næsten sige, at han havde en folkelig opførsel over for den jævne mand.

Som 24-årig blev han i 1695 sendt til Tyskland for at finde sig en giftefærdig prinsesse og valget faldt på Louise af Mecklenburg-Güstrow – ikke på grund af kærlighed, men fordi hun så ud til at give ”mindst uro og

vrøvl”. De blev gift samme år, og Louise blev hans dronning, men det blev ikke et lykkeligt ægteskab, og kongen havde mange udenomsaffærer.

I 1703 blev kongen forelsket i Elisabeth Helene Vieregg, som han giftede sig med ”til venstre hånd”. Det vil sige, at hun blev hans kone nummer to, selv om bigami også dengang var strengt forbudt ved lov under lovens strengeste straf – men som konge var man hævet over loven. Kongen var enevældig, og det var kongen selv, som lavede loven.

Uanset alle rygterne om kongens letlevende liv var Peder meget stolt af sin konge, og han ville gøre alt for at forsvare ham og sit fædreland til sidste bloddråbe. Faktisk fik det ham kun til at forstærke sine anstrengelser for at blive optaget i den kongelige danske flåde som officer.

En dag kaldte Peter Jespersen ham ind i sit studereværelse for at give ham de seneste nyheder.

”Peder, jeg er ked af det. Jeg har gjort min indflydelse gældende så godt, som jeg kunne, men desværre har vi fået afslag på din ansøgning om at blive optaget som søkadet.”

Peder hang med hovedet og så trist ud. Han følte det, som om hele hans liv var forbi. Alt, hvad han havde drømt om i årevis, var slået i stykker på et øjeblik. Der var intet at håbe på mere.

Peter Jespersen prøvede at trøste Peder.

”Der er stadig en mulighed for, at du kan komme ind som søkadet. Hvis du bare får noget mere erfaring på et stort skib, som sejler i lang fart, så kan du søge igen, når du kommer hjem. Kongen har absolut ikke udelukket, at du kan blive optaget som søkadet, men han mener, at du har brug for noget mere erfaring.”

Peder følte, at der stadig var et håb.

”Hvad gør vi så nu?”

”Jeg har undersøgt mulighederne og til efteråret sejler Christianus Quintus til Christiansborg i Afrika og Sankt Thomas i Vestindien. Det er en lang sørejse, hvor du kan få en masse erfaring og viden, som kan sikre dig en plads i Søkadetkompagniet.”

Peder nikkede. Jo, det var absolut en mulighed. Nu skulle han bare vente nogle måneder, så var han ude på søen igen, og så skulle han vise dem, at han var den bedste sømand af dem alle.

19. kapitel

Christianus Quintus

Efter mange måneders venten i spænding kom den dag, Peder så utålmodigt havde ventet på. Det var den 13. november 1706, og Peder Wessel stod ved rælingen som yngste skibsdreng på dækket af det stolte skib Christianus Quintus. Skibet var kun omkring 33 meter langt og 8 meter bredt, så man boede tæt sammen for at udnytte den snævre plads. Besætningen talte 67 mand og i skibspapirerne var Peder opført som nr. 67. Skibet var lastet med 2.400 pund messingarmringe, fem kister med koraller, 146 tønder Flensborger kornbrændevin, krudt, glasperler, farvede trøjer og lærred fra Holland, samt gamle forældede muskedonnere. Alt dette skulle bruges til byttehandel, når de nåede deres bestemmelsessted: det danske fort Christiansborg på Guldkysten. Kaptajnen hed Niels Cornelius von Boomfeldt, og han var en erfaren skibskaptajn, der allerede havde foretaget flere langfarter til Ostindien og Vestindien. Peder fik dog ikke lov til at stå længe ved rælingen og nyde synet af København, der forsvandt bag agterstavnen på Christianus Quintus.

”Hej, skibsdreng!” kaldte en hæs stemme.

Peder vendte sig om for at se, hvem der kaldte. Det var en ældre mand sidst i trediverne med et stort fuldskæg. Han var klædt som en typisk sømand i sejldugsbukser og sribet skjorte.

”Vi skal i gang med maden til mandskabet. Kom ned i kabyssen og hjælp mig.”

Sammen gik de ned i kabyssen, hvor der allerede var fuldt blus under gryderne.

”Jeg hedder Ole Holm.”

Manden rakte en næve, stor som en skinke, frem mod ham.

”Jeg hedder Peder Wessel.”

Peder greb den store hånd. Hans egen hånd forsvandt næsten fuldstændigt i kokkens barkedede næve.

”Nå, lad os så komme i gang,” sagde Ole Holm. ”Smid nogle flere koks i komfuret.”

Peder gik straks i gang med at hjælpe kokken med at fyre op under komfuret og bakse rundt med de tunge og varme gryder. Det var anstrengende og varmt at arbejde i kabyssen, og Peder vænnede sig aldrig til det, men som sædvanligt lavede han sit arbejde uden at mukke.

Da maden var færdig, skulle de tunge og varme gryder bæres ned på batteridækket, hvor mandskabet spiste. Så gjaldt det bare om at holde tungen lige i munden og ikke falde, uanset hvor meget skibet rullede i søen. Hvis man tabte gryden på dækket, var der ingen mad til mandskabet, og man kunne være helt sikker på at blive meget upopulær. Ingen brød sig om gå sultne, uanset hvor kedelig maden var. Det var sket for Peder en enkelt gang, at han havde tabt en gryde med grød, da en høj sø havde overrasket ham. De andre søfolk havde derefter lært ham meget kontant, hvordan han skulle undgå det i fremtiden. Faktisk fik han så mange tæsk, at han ikke kunne sidde ned i en uge.

Et af Peders job var at tømme kaptajnens og officerernes natpotter hver morgen. Det var nemlig kun mandskabet, som skulle sætte sig ud i stævnen af skibet, når de var trængende. Her sad de ganske ugenert og bogstavelig talt sked i havet.

Hver dag skulle man afholde forskellige øvelser. En af øvelserne var ”Brand ombord”, hvor alle havde deres faste poster i tilfælde af brand på skibet. Det var en ting, som alle frygtede. Skibene dengang var meget brandfarlige, dels fordi de var bygget af træ, men også fordi de var tætnet med det meget brandfarlige beg og tjære. En anden øvelse var betjening af kanonerne, så man kunne lade dem hurtigt og uden uheld. Det var livsvigtigt for skibet at kunne forsvare sig, hvis man skulle blive angrebet af fjenden. Peders job var at hjælpe til med at trække kanonen tilbage efter affyringen, så den kunne lades hurtigt igen. Kanonen var meget tung, og det krævede gode armkræfter at rulle den frem og tilbage. Kanonerne skulle lades meget hurtigt igen, så man var klar til skud, inden fjenden kunne få skudt sig ind på skibet. Dog skulle man hele tiden passe på ikke at blive ramt af kanonen, da man meget let kunne få knust både arme og ben.

Kaptajnen sejlede forsigtigt skibet op gennem Øresund og langt fra den svenske kyst – både for at undgå at gå på grund, men også for ikke at risikere at blive opbragt af de svenske skibe. Ganske vist havde man indgået en fredsaftale med svenskerne seks år tidligere, men freden var meget usikker, og nu og da forekom der episoder mellem de svenske og danske skibe. Skibet nåede da også helt op til Kronborg uden at møde svenske krigsskibe, og da mørket faldt på forlod kaptajnen roret og overlod det til rorgængereren. Peder var også på vej ned til sin køje, da han pludseligt så et fartøj nærme sig fra bagbord. Skibet var helt mørkelagt bortset fra en enkelt lanterne i masten.

”Ohöj, Christianus Quintus, lägga bi!” lød det fra skibet.

Det lod ikke til, at nogen havde hørt svenskeren, for rorgængereren på Christianus Quintus sejlede bare videre, som om intet var hændt.

”Ohöj, lägge bi eller vi skjuter!” råbte stemmen igen.

Peder begyndte at løbe bagud i skibet for at advare rorgængereren. Men inden han nåede så langt, kom der et lysglimt og et knald fra det svenske skib – en brandbombe hvislede gennem luften og landede på dækket af Christianus Quintus næsten lige for fødderne af Peder. Han sprang til side for ikke at blive ramt af gløderne. I det samme slog høje flammer op af dækket, næret af de tørre dæksplanker. Peder sprang af sted for at hente en spand vand, men det var umuligt for ham at slukke branden med en enkelt spand. Ilden blussede voldsomt op og truede med at brede sig til hele skibet. Branden kaldte heldigvis flere matroser til, og ved hjælp af vandpumpen fik man til sidst pumpet så meget vand på ilden, at den gik ud. Det svenske skib forfulgte dem ikke mere, og de nåede sikkert forbi Kronborg og ud på det åbne vand.

Da de rundede Skagen og kom ud i Nordsøen, blev bølgerne større og mere urolige. Skibet huggede godt til i søen og passagererne blev så søsyge, at de måtte blive i deres kahytter. Det var en af Peders opgaver at sørge for, at passagererne ombord fik deres måltider, og hvad de ellers havde behov for på turen. Passagererne bestod af to missionærer, der skulle sættes af på Guldkysten, og en familie bestående af far, mor og deres datter på omkring 15 år, som skulle med til Sankt Thomas.

Skibet skulle følge en rute, der førte dem nord om Skotland, og ind mellem Shetlandsøerne og Færøerne. Derefter ville skibet holde sig klar af kysterne og sejle så direkte som muligt til fort Christiansborg på Guldkysten for at undgå de tyrkiske sørøvere.

De næste dage fik Peder nok at gøre med at sørge for sine passagerer, der ikke var vant til sørejser. I hvert fald var de ikke indstillet på det forfærdelige vejr, som Nordsøen kunne byde på, når den rigtigt viste tænder under en storm.

Han bankede forsigtigt på døren til kahytten, hvor familien boede.

”Kom ind,” lød en svag stemme.

Peder trådte ind i kahytten med en bakke mad fra kabyssen.

”Jeg kommer med lidt at spise. I har ikke spist noget i tre dage, så det er på tide, I får noget fast føde,” sagde Peder og satte bakken forsigtigt ned.

Der lød en lyd af en, der kastede op. Peder kiggede sig omkring i kahytten. Faderen og moderen lå helt grønne i ansigtet i deres køjer. De virkede mere døde end levende. Datteren var den mest friske af dem, selv om hun også var en anelse grøn i ansigtet. Hun havde travlt med at være sygeplejerske for sine forældre. Hun tørrede deres pander af med en fugtig klud, gav dem lidt at drikke og prøvede at lokke lidt mad i dem. Men der var ingen afsætning på den mad, Peder var kommet med. Peder kom i tanke om et gammelt råd til at håndtere søsyge. Han havde næsten glemt det, da det var lang tid siden, han selv havde prøvet at være søsyg.

Han vendte sig mod pigen og kiggede medfølelse på hende.

”Hør her, hvis man tager noget ingefær, så hjælper det mod søsyge.”

”Men hvorfra skal jeg få ingefær?”

Pigen kiggede opgivende på ham.

”Måske jeg kan skaffe noget fra kabyssen,” sagde Peder og forsvandt hurtigt igen.

Han skyndte sig ned i kabyssen og åbnede skabet med de kostbare krydderier. Han var heldig. Han fandt noget ingefær, som han skyndte sig tilbage med.

Han stormede lige ind i kahytten uden at banke på.

”Her,” sagde han forpustet og rakte ingefæren til pigen.

Hun tog en smule ingefær i hånden og skyllede det ned med en slurk vand. Peder satte sig ned og betragtede hende, mens han spændt ventede på, at det skulle virke. Han synes, hun var en meget sød og køn pige. Det var mærkeligt, at han ikke havde lagt mærke til det før, tænkte han.

”Jeg har det faktisk bedre.”

Pigen smilede et blegt smil og så lidt mere frisk ud.

Hun skyndte sig at give forældrene noget ingefær, og efter et stykke tid lavede de også op. De satte sig op i køjerne og prøvede at stå op. Forsigtigt satte de fødderne ned på gulvet og rejste sig. Mærkeligt nok skulle de ikke kaste op mere. Alle tre slog en latter op af bar lettelse over, at søsygen var gået over. Derefter takkede de hjerteligt Peder for mirakelkuren, som de mente havde reddet dem fra den visse død. Han var kommet som en frelsende engel og havde udfriet dem af deres lidelser. Peder blev helt overvældet af deres taknemmelighed, og han lovede dem, at han snart ville kigge forbi igen. Han var i hvert fald helt sikker på, at han snart ville invitere den unge pige til at se skibet sammen med ham.

Da han kom tilbage til sin køje igen, tog han sin lommebog frem og begyndte at skrive i den. Han havde lovet sig selv, at han ville føre en dagbog over sin spændende rejse til Afrika og Vestindien.

Han prentede omhyggeligt i sin lommebog: *Anno Domini 1706, 15. November. Stødte på en svensk orlogsmand nær Kronborg. Brandbombe på dækket. Slukket ved mandskabets samlede indsats. Gik til køjs. Høj sø i Nordsoen, søsyge passagerer. Gav dem ingefær, som kurerede deres søsyge. Smuk og sød datter, vil lære hende nærmere at kende.*

Han lagde fjerpenen fra sig, slukkede petroleumslampen og faldt omgående i søvn.

De næste dage tilbragte han så meget tid som muligt sammen med Charlotte, som pigen hed. Hun var stadig meget taknemmelig over, at han havde reddet hende og hendes forældre fra søsygens kvaler. Peder fortalte løs om sine eventyr i Trondhjem og København, og hun var en opmærksom tilhører. Især lo de meget sammen over Peders uheldige ophold i kachotten og ufrivillige svømmetur i Nyhavnskanalens grumsede vand. Således fløj dagene af sted for Peder og Charlotte i hinandens selskab.

Skibet fortsatte med en jævn vind forbi Irlands kyst og sydover i retning af Biscayen. Biscayen er den del af Atlanterhavet, der ligger mellem Frankrigs vestkyst og Spaniens nordkyst. Den er kendt og frygtet for sine voldsomme storme, som kombineret med stærke strømme gør det til et farligt område for sejlskibe. Men fiskelivet er rigt, og de franske og spanske fiskere sætter gerne livet på spil for at få en god fangst. Matroserne og officererne ombord var efterhånden blevet trætte af den

ensformige kost af saltet kød, gryn, ærter og stenhårde beskøjter, så mandskabet blev sat til at fiske. Nogle friske fisk ville være en afveksling fra den kedsommelige menu. Peder plejede gerne at invitere Charlotte med på en sådan fisketur. Så sad de ved rælingen sammen og kiggede ud over havet. Således lærte de hinanden bedre og bedre at kende. Fisketurene var et behageligt afbræk i en kedsommelig skibsrejse, så Charlotte tog gerne imod Peders invitation, når han spurgte hende.

”Se der!”

Peder pegede ud over havet.

Charlotte kiggede, men kunne ikke se noget. Hun havde endnu ikke udviklet en sømands skarpe blik for detaljer på søen.

Peder pegede igen.

”Derude, ved vandsøjlen.”

Hun kiggede igen. Langt ude kunne hun nu se nogle høje vandsprøjt. Det så ud som et springvand midt i havet.

”Hvad er det?” spurgte hun forundret.

”Det er hvaler,” sagde Peder. ”De leger med hinanden.”

Han rakte hende den kikkert, som han altid havde på sig.

Nu kunne hun tydeligt se nogle store hvaler plaske rundt i vandet.

”Hvor store er de i virkeligheden?”

Hun kunne ikke rigtigt bestemme deres størrelse, når de var så langt væk.

”De kan blive over 20 meter,” sagde Peder, som ikke selv var helt sikker på, hvor store de var. Men det var bedre at overdrive lidt end at indrømme, at han ikke vidste så meget om hvaler.

Charlotte så passende imponeret ud.

Han kunne ikke lade være med at prale af sin viden.

”Man fanger faktisk hvaler for at få hvalolie. Det kan man bruge til belysning eller smøremiddel. Min far, som er købmand i Trondhjem, sælger hvalolie til mange forskellige formål. Jeg har også hørt, at man bruger hvalbarder til de korsetter, som pigerne går med. Måske du allerede har noget af en hval på dig,” sagde Peder med et drillende smil til Charlotte.

Charlotte blev lidt rød i hovedet, fordi hun havde faktisk et korset på den dag, men det måtte Peder da ikke vide.

Som dagene gik, mødte de flere fremmedartede dyr, som Peder aldrig havde hørt om. For eksempel kom nogle fisk en dag flyvende gennem luften og landede på dækket. Peder samlede nysgerrigt en af fiskene op. Han havde aldrig før set en fisk, som kunne flyve. Han stod med den i hånden og studerede den, da en af matroserne kom hen til ham.

”Det er en flyvefisk. Så kan du jo selv gætte, hvorfor den hedder det,” grinede matrosen.

”Er det vinger, der sidder der?”

Peder pegede på et finnepar, som sad på siden af fisken.

”Ja, det er dens såkaldte vinger, men den flyver ikke med dem som en fugl. Den svæver faktisk gennem luften for at slippe væk fra de andre fisk, som vil spise den,” forklarede matrosen, som havde fået en vis viden om tropiske og subtropiske fisk under sine mange sejladsere til fjerne lande.

”Jeg har set dem svæve over 30 meter på denne måde,” sagde han og lavede svævebevægelser med fisken.

Peder var meget imponeret over at have set en fisk, som kunne flyve. Det måtte han fortælle Charlotte, næste gang han så hende. Hun ville sikkert blive lige så imponeret som ham.

Han skrev i sin lommebog om aftenen: *Så hvaler ud for Frankrigs kyst, der legede tagfat med hinanden. Sprojtede vand højt op i luften. Charlotte var med. Jeg tror, hun kan lide mig. Vi hygger os sammen, når vi sidder og fisker, og jeg fortæller skipperskrøner. Så også en flyvefisk. Faktisk en fisk, som kan svæve. Den har nogle specielle finner. Vil tage en med hjem, hvis jeg kan.*

Skibet var nu meget tæt på Biscayen. De havde allerede rejst i mange uger. Men uden varsel lagde vinden sig, og det blev helt vindstille. Sejlede hang slapt ned og skibet gik langsomt i stå. Dag efter dag stirrede matroserne mismodigt ud over det blikstille hav, hvor ikke en vind rørte sig. Topsejlene var hejst, ræerne var kantsat og alt sejldug var oppe for at indfange det mindste vindpust. Men lige meget hjalp det, fregatten stod ubevægelig og spejlede sig i vandet som et modelskib på en marmorplade. Det virkede som om, at vinden havde brug for at samle kræfter, før den kunne puste skibet videre til sit bestemmelsessted. Madrationerne var blevet halveret for at strække dem, og besætningen gik rastløse omkring. Den lange ventetid sled på nerverne, og der skulle ikke meget til, før der udbrød slagsmål.

En dag blev mandskabet kaldt sammen for at overvære afstraffelsen af en matros, som havde været opsætsig mod en underløjtnant ombord. Kaptajnen tog flådens straffereglement frem og læste det højt for mandskabet. Matrosens forseelse blev ifølge reglementet takseret til 25 slag med katten. Et par matroser greb manden og bandt ham til masten, så han ikke kunne røre sig. Så kom den nihalede kat frem og matrosen blev pisket med øvet hånd. Slagene regnede ned over ham, og pishen trak lange røde striber hen over hans ryg. Manden krympede sig for hvert slag, men ikke et ord kom over hans læber. Han bed tænderne så hårdt sammen, at hans læber begyndte at bløde. Efter de 25 slag blev båndene løsnet, og matrosen faldt slapt sammen på dækket. En pøs vand blev smidt ud over ham, og han blev båret under dæk af sine kammerater for at komme sig. Det var en barsk form for afstraffelse, men således holdt man disciplin på skibene dengang.

Nu begyndte de første tilfælde af skørbug også at vise sig. De havde nu været til søs i mange uger uden frisk føde. Flere af matroserne lå udmattede i deres køjer med blå mærker og næseblod, som er de første tegn på skørbug. Der havde ikke været nogle dødsfald endnu, men kaptajn Boomfeldt vidste, at det kun var et spørgsmål om tid. Snart ville de første matroser bukke under for den frygtede skørbug. Situationen var alvorlig, da man ikke dengang kendte til en kur for denne dødbringende sygdom. Det var første gang Peder oplevede sygdommen på nært hold, men heldigvis var han ikke selv ramt af den.

Kaptajn Boomfeldt besluttede, at man måtte tilkalde de højere magter og lægge skæbnen i hænderne på den almægtige Gud. Mandskabet blev kaldt sammen til gudstjeneste og sammen bad man om godt vejr, så skibet kunne komme videre.

Det lod til, at Vorherre havde hørt deres bønner, for den næste dag startede med friske vindstød, der hurtigt fyldte sejlene ud. Spontant samledes søfolkene på dækket, hvor de råbte hurra i begejstring over, at de nu kunne sejle videre. Sejladsen fortsatte nu gennem Biscayen med dens forræderiske storme. Det varede da heller ikke længe, før skibet befandt sig midt i et forfærdeligt stormvejr med piskende regn, der gjorde det umuligt at se en hånd frem for sig. Vinden rev og flåede i sejlene og hylede gennem takkelagen. Matroserne blev sendt op i masterne for at rebe sejlene, så skibet ikke blev trukket sidelæns og sank. Det var et forfærdeligt uvejr, og matroserne kunne næsten ikke holde sig fast på de våde master og ræer.

Peder havde surret sig fast med et reb oppe på dækket, hvor han betragtede matroserne, som kæmpede for deres og skibets liv højt oppe i masterne. Snart hældede skibet voldsomt til den ene side og snart til den anden. Søerne slog heftigt ind over skibet og truede med at skylle alle overbord. Passagererne holdt sig klogeligt inde i deres kahytter, men blev voldsomt søsyge og lå klagende i deres køjer. Peder så en matros højt oppe i stormasten miste grebet. Et øjeblik hang han kun i den ene hånd, mens han desperat prøvede at få fat igen med den anden, men hånden gled på det våde træ, og som en vingskudt fugl faldt han hurtigt ned mod dækket og ramte det med en grim lyd. Peder gjorde sig fri af sit reb og kæmpede sig vej mod manden gennem styrtsøerne. Det var ikke nemt. Han måtte hele tiden klamre sig til rælingen for ikke at blive skyllet overbord. Manden lå som en ubevægelig skygge på dækket, og han kunne næsten ikke se ham gennem regnen. Da Peder omsider fik kæmpet sig vej hen til ham, greb han fat i mandens tykke overtøj og prøvede at trække ham hen ad dækket. Manden gled hen over det drivvåde dæk, men det var næsten umuligt for Peder at få et ordentligt fodfæste, da han gled konstant. Han fik kun trukket manden nogle få meter. Det var umuligt for ham både at holde sig selv fast og samtidigt trække den tunge sømand hen over dækket. Peder var tæt på at give op, da en anden matros kom ham til undsætning. Han havde lagt mærke til Peders fortvivlede forsøg på at trække den skadede matros i sikkerhed. Det var ikke en let opgave for en dreng på 16 år at skulle trække en sømand, næsten dobbelt så stor som ham selv, hen over et regnvådt dæk i en hylende brandstorm. I fællesskab fik de matrosen bakset i læ for regnen. To andre søfolk greb fat i manden og bar ham ned til skibets bartskærer, så han kunne tage sig af ham.

Bartskæreren, der som sædvanligt var beruset, kastede et kort blik på sømanden.

”Der er ikke noget, jeg kan gøre. Fyren har kraniebrud. Han dør snart.”

Han vendte ligegyldigt ryggen til den sårede matros.

Peder kiggede chokeret på bartskæreren, denne skamplet på lægekunsten.

”De har jo ikke engang undersøgt ham ordentligt. Jeg og en anden sømand har sat livet på spil for at redde hans liv, og så prøver De ikke engang at hjælpe ham,” sagde han rasende.

Bartskæreren kiggede hånligt på Peder.

”Hvad kender sådan en lille snothvalp til lægekunsten.”

”Jeg kender i hvert fald nok til det til at vide, at De min herre, er en kvaksalver. Jeg har selv stået i lære som bartskærer, og min lærermester havde mere viden i sin lillefinger, end De har i hele kroppen.”

Bartskæreren måbede et øjeblik i bar vantro over, at nogen tillod sig at tale sådan til ham. Den salut havde han ikke ventet fra en simpel skibsdreng.

”Den mand har en blodansamling i hovedet, som skal ud. Ellers vil han ikke overleve. De skal foretage en trepanering,” sagde Peder rasende.

Bartskæreren kiggede på Peder, men denne gang med lidt mere respekt.

”Har du nogensinde set din lærermester foretage en trepanering?”

”Ja, en enkelt gang. Jeg kan hjælpe Dem med at lave en på matrosen.”

”Ja, men så må vi vel hellere se at komme i gang. Der er ingen tid at spille.”

Bartskæreren begyndte med rystende hænder at finde sine instrumenter frem.

Peder skaffede hurtigt kogende vand til at sterilisere instrumenterne i. Noget havde han da lært i sin tid som lærling hos Trondhjems bartskærer, tænkte han, da han lagde instrumenterne i det kogende vand.

Matrosen lå udstrakt på et bord. I hver ende af bordet stod en sømand og holdt hans arme og ben, så han lå helt stille under operationen. Han var stadig bevidstløs fra slaget i hovedet, og det var faktisk det bedste, der kunne ske, eftersom de ikke havde nogen bedøvelsesmidler.

Bartskæreren og Peder kiggede på matrosens hoved for at afgøre, hvor hullet skulle bores. Da de var blevet enige, tog bartskæreren et vridbor og borede langsomt et hul i kraniet, så blodet kunne løbe ud. Operation var vellykket, og det lykkedes at få al blodet ud af hovedet på matrosen. Nu var resten i Guds hænder, og de kunne ikke gøre andet end at vente og håbe på det bedste. Endnu en anstrengende dag var forbi, og Peder gik ned til sin køje for at få noget søvn, inden han skulle op tidligt næsten morgen for at varetage sine pligter.

Han skrev i sin lommebog: *Meget begivenhedsrige dage. Ingen vind i flere dage, så vi lå underdrejet. Tegn på skørbug blandt besætningen. Storm i Biscayen og en matros kom til skade. Hjælp til med operationen. Meget, meget træt.*

Fjerpennen gled ud af hånden på Peder, og han faldt i en dyb søvn, udmattet over de seneste dages hektiske begivenheder.

Skibet kom velbeholdent ud af Biscayen, og nu sejlede de ned langs Portugals kystlinje. Der blev indført skærpet beredskab på skibet, og matroserne holdt skarpt udkig efter fjendtlige skibe både nat og dag. De nærmede sig nu Marokko. Farvandene her var berygtede for de mange sørøverskibe, der overfaldt fredelige handelsfartøjer. Heldigvis havde Christianus Quintus 24 kanoner, som de kunne forsvare sig med, hvis piraterne skulle prøve på at angribe dem.

Efterhånden som skibet nærmede sig Ækvator, som er midten af Jordkloden, blev luften varmere. Til sidst blev varmen så uudholdelig, at søfolkene lagde sig op på dækket om natten for at sove under den åbne himmel. Man led også af en voldsom tørst på grund af den stærke hede, men vandet var rationeret og efterhånden så slimet og uappetitlig, at Peder kun drak kogt vand. Det var langt fra en ideel situation, men kaptajn Boomfeldt turde ikke lægge ind til Afrikas vilde kyster for at skaffe frisk vand. Det ville være alt for risikabelt. Man kunne både støde på vilde indfødte i land eller sørøvere, som angreb skibet fra kanoer, hvis man kom for tæt på land. Besætningen led under manglen på frisk vand og forbandede kaptajnen langt væk, når de var alene og udenfor officerernes hørevidde. Ingen turde sætte sig op mod kaptajnen, da straffen for mytteri var omgående hængning fra rånokken – så hellere tørste og nøjes med at bande over kaptajnen.

Charlotte fandt det også alt for varmt til at være i kahytten, så hun tilbragte de fleste nætter på dækket i selskab med Peder. De sad tit og kiggede ud over vandet. Nu og da dristede de sig også til at holde hinanden i hånden, når ingen så det. Peder havde sjældent set så smukke solnedgange, som når solen gik ned over Afrikas kyst. Han følte sig lykkelig, når han efter en streng arbejdsdag sad ved rælingen sammen med Charlotte, hørte vandet klukke mod skibssiden og betragtede den store, røde kugle, der satte skyerne i brand med et flammende rødt skær. Det var en af grundene til, at Peder elskede havet – intet på landjorden kunne måle sig med det.

”Tror du nogensinde, vi ses igen?” spurgte Charlotte en dag, hvor de sad og nød solnedgangen sammen.

Peder havde ikke skænket det en tanke. Han overvejede det kort, og så svarede han hende i en drillende tone.

”Ja, måske, når jeg er blevet admiral. Så vil jeg sende bud efter dig på Sankt Thomas, og så vil vi blive gift og få mindst 5 børn sammen,” grinede han.

Hun tjattede til ham med hånden.

”Nej, vær nu alvorlig. Tror du nogensinde, vi mødes igen, efter jeg er kommet til Sankt Thomas, og du er rejst hjem?”

Hun rynkede panden og kiggede alvorligt på Peder.

”Måske,” sagde Peder og kiggede ud over vandet.

Kærlighed var ikke lige det, som kom først i hans planer. Han ville først være søkadet og så ud og sejle på et af kongens skibe, indtil han kunne blive kaptajn på sit eget skib. Han kunne se sig selv stå som kaptajn på et orlogsskib og kommandere sine matroser i et søslag mod svenskerne.

”Åh, Peder, du er jo helt umulig,” sagde Charlotte fornærmet og slog med nakken.

Hun trak hånden til sig og gik tilbage til sin kahyt. Hun lærte aldrig at forstå sig på drenge. De var alt for praktiske og ikke spor romantiske. Nu syntes hun lige, at det var det helt rigtige øjeblik at spørge Peder, og så drømte han bare om alle de store bedrifter, som han skulle udrette. Det var alt for varmt til at sove i kabytten, men hun ville i hvert fald ikke gå tilbage til Peder igen. Det havde han ikke fortjent. Nu kunne han sidde og kede sig alene, det havde han rigtig godt af. Med disse tanker faldt hun i søvn og drømte, at når hun kom til Sankt Thomas, ville hun møde en meget smuk og fornem person. Peder ville se det og blive rasende jaloux, men hun ville bare kigge koldt på ham og sige, at han havde forspildt sin chance, og så ville hun gå fra ham uden at kigge sig tilbage.

Peder faldt også i søvn uden problemer, men i modsætning til Charlotte, så drømte han ikke om kærlighed, men om de søslag han udkæmpede og vandt. Han vågnede pludseligt ved nogle underlige lyde. Søvnigt slog han øjnene op og kiggede lige op i fjæset på en sortsmudsket bandit, der manglede de fleste af tænderne. Banditten havde et beskidt tørklæde om hovedet og i hånden havde han en stor krum kniv, som han skulle lige til at skære Peders hals over med. Peder rullede hurtigt rundt og sparkede manden i maven, så han faldt omkuld.

Så sprang han på benene og råbte så højt, han kunne.

”Alarm, alarm! Pirater på skibet! Til våben, til våben! Pirater på skibet!”

Hurtigt løb han ned i kabyssen, hvor han greb kokkens største kniv og en stor stegepande. Så sprang han op på dækket igen og kastede sig ind i kampen. Sørøverne var i mindretal, men meget farlige – de havde allerede skåret halsen over på flere af matroserne. I mellemtiden havde søfolkene nået at bevæbne sig med huggerter, pistoler og geværer. Kampen bølgede frem og tilbage. Krudtrøgen sved i øjnene, og blodet sprøjtede. Det var en kamp på liv og død. Peder ville gerne blande sig i slaget, men det var ikke helt let, da banditterne var større end ham. Til sidst klatrede han op i rigningen med sin stegepande, og hver gang en bandit passerede under ham, gav Peder ham et ordentligt slag i hovedet, så han røg i baljen og druknede. Til sidst lykkedes det for sømændene at få ryddet dækket for pirater, og der blev tid til at tage sig af de sårede kammerater. For at fejre sejren blev der uddelt en ekstra ration brændevin til hver mand, men Peder gav gladeligt sin ration væk, da han havde mere brug for at sove.

Resten af turen til fort Christiansborg ved Accra forløb heldigvis uden flere problemer. Det eneste de måtte slås med var det rådne drikkevand, og de efterhånden uspiselige madrationer.

